

Ο ΒΑΣΙΛΟΠΑΙΣ ΚΟΜΜΟΔΟΣ

·Η

ΠΩΣ ΔΙΑΦΘΕΙΡΕΤΑΙ Ο ΝΕΟΣ

[Συνέχεια · ἴδε σελ. 17]

ΠΙΣΚΟΤΙΣΘΕΙΣ τὴν διάνοιαν ὁ Κομμοδος ἐκ τῶν περιγραφῶν τῶν κατ' αἴσθησιν ἡδονῶν, ἔστρεψε τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν πρὸς πᾶν ὃ τι εὐδαίμων τῇ γαστρὶ καὶ ὃ τι τερονόν τῇ Ἀφροδίτῃ καὶ πρὸς τὴν Ρώμην, τὸν τόπον τῶν ἀπολαύσεων. Ἄλλ' εἶχεν ἔτι αἰδημοσύνην, τὴν σῴτειραν ταύτην τῶν νεκρῶν ψυχῶν ὡς εὐλαβουμένην κατὰ τὸν Ζήωνα τὸν ὄρθον φόρον, ἣτις ἐχάλα μὲν, συνέστελλε, τὰς πτέρυγας τῶν ὀρέξεων καὶ ἐπιθυμιῶν τοῦ σπριγῶντος νέου· ἀλλ' αἱ ἐπικναστάσεις τῶν ἡρῶν αὐτοῦ ὁσημέρκι ἐγίνοντο ἀγριώτεροι. Οὕτω πόλεμος ἠγέρθη τῶν παθῶν τοῦ Κομμοδου πρὸς τὴν αἰδημοσύνην, ὅστις ἐπολεμήθη ἐφ' ὀλοκλήρον τὸ θέρος τοῦ 180 ἔτους. Ἐν τῷ περὶ ἠθικῆς πολέμῳ τούτῳ αἰδούμενος ἔτι τοὺς πατρικοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐπιτρόπους οὐδὲν μὲν ἔλεγεν, ὡς εἰκός, περὶ τῶν αὐτοῦ ὀρέξεων, ἀλλ' ὑπεκρίνετο ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὴν πατρίδα, τὴν Ρώμην, φοβούμενος δὴθεν μὴ τις τῶν εὐπατριδῶν προκαταλάβῃ τὴν βασιλείαν. Κρύπτων οὕτω τοὺς ὑπάρχοντας ἰδίους αὐτοῦ διαλογισμοὺς ἐφάνερους τοὺς ἀνυπάρχτους περὶ ταχέως κινδύνου ἐκ τῶν εὐπατριδῶν φόβους ἀυστόλως. Καὶ πάντες μὲν οἱ περὶ τὸν Κομμοδον σεβαστοὶ καὶ συνετοὶ ἄνδρες, βλέποντες τὴν ἐπιμονὴν αὐτοῦ ὅπως παρὰ πᾶσαν φιλικὴν συμβουλὴν μεταβῆ εἰς Ρώμην, συνεταράσσοντο τὴν ψυχὴν διανοούμενοι ὅσα ἐκείνῳ ἐμελλον νὰ συμβῶσι κακὰ ἐν πόλει διεφθαρμένην οἷα ἡ Ρώμη καὶ ἐσκυβρώπαζον καὶ ἐκ παντὸς τρόπου εἰδίκνουν τὴν αὐτῶν δυσχρέστησιν· ἀλλ' οὐδὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃσι γινώσκοντες ὅτι καὶ ὁ στρατὸς ἠθέλειν ὃ τι καὶ ὁ βασιλεὺς· λύσιν δὴλα δὴ τῶν τοῦ πολέμου πρὸς τοὺς βαρβάρους δεινῶν, ἐπάνοδον εἰς Ρώμην καὶ ἀπόλαυσιν τῶν ἐν αὐτῇ ἡδονῶν, τῆς τρυφῆς καὶ δωρεῶν ἀνθ' ὧν ἐπὶ μακρὸν μαχόμενος μακράν τῶν οικειῶν εὐηργέτησε τὴν πατρίδα. Μόνος ὁ Πομπηϊανὸς ἀνὴρ πρεσβύτατος πάντων τῶν περὶ τὸν Κομ-

μοδον σεβαστῶν ἀνδρῶν ὡς ἔχων πικρησίαν παρ' αὐτῷ ἄτε γαμβρὸς ὢν ἐπὶ τῇ ἀδελφῇ Λουκίλλῃ παρήνεσεν αὐτὸν πικρησιωδέστερον παντὸς ἄλλου εἰπὼν ὅτι πάντα μὲν ὅσα ἐκείνος διενοεῖτο περὶ δὴθεν καταλήψεως τῆς βασιλείας ὑπ' ἄλλου τινός, εἰ μὴ κατήρχετο εἰς Ρώμην, ἦσαν ὅλως ἀσύστατα, διότι οὐδαμῶθεν ἠδύνατο νὰ ἐπέλθῃ κίνδυνος, ἐφ' ὅσον οἱ ἀριστοὶ τῆς βασιλείας, αἱ ἀρχαὶ καὶ ἐξουσίαι καὶ οἱ νικηφόροι λεγεῶνες ἦσαν παρ' αὐτῷ, τὰ δὲ βασιλικά τεμνεία πλήρη χρημάτων, ὃ δὲ λαὸς ἦν φιλοβασιλείος διὰ τε τὸ πρὸς τὸν εὐεργέτην Μάρκον σέβας καὶ διὰ τὸ ἀγαθὸν τοῦ Κομμοδου ἦθος, — οὐ ἡ ἡρεμικὰ δίκην ὄψεως ἔρποντος ὑπὸ τὴν χλόην καὶ ὑπουλος ἐπὶ τὰ χεῖρῳ μεταβολῇ οὐπω ἐγένετο τοῖς πολλοῖς γνωστή. — Τούναντιον δὲ, ἐὰν κατέλθῃ ὁ Κομμοδος εἰς Ρώμην, πρῶτον μὲν οἱ βαρβάροι οἱ τότε ἐκπαπληγμένοι ἐκ τῶν νικῶν τοῦ Μάρκου μέλλουσι νάναρθρῶσι καὶ νέας εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος ἐπιδρομὰς νάνακλάθωσι, διότι, καταλειφθέντος τοῦ πολέμου ἀτελοῦς, ἡ ἀπραξία τοῦ Κομμοδου καὶ ἡ ἐπάνοδος εἰς Ρώμην θεωρηθησόμεναι ὡς φυγὴ καὶ δέος τοῖς μὲν βαρβάροις ἐμελλον, ὡς εἰρηται, νὰ ἐμβάλωσι θράσος, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις μῖσος μὲν κατ' αὐτοῦ ὡς δειλοῦ καὶ ἀπολέμου, φόβον δ' ἐκ τῶν βαρβάρων ὡς ἐπικινδύνων αὐτοῖς ἐσομένων, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐκείνῳ ἀπρεπές, τὸ δὲ τῷ Ῥωμαϊκῷ κράτει ἐπισφαλές· εἶτα δὲ οἱ δι' ἀρετὴν καὶ δύναμιν τοῦ πατρὸς καὶ διὰ τὰς πρὸς τοὺς βαρβάρους νίκης καὶ διὰ τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ἀγάπην τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ καταπτήσονται ἐχθροὶ τῆς βασιλείας, λαβόντες ὡς ἀφορμὴν τὸν μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῶν βαρβάρων κίνδυνον καὶ τὸ ἐκ τούτου κατὰ τοῦ Κομμοδου μῖσος, αἰφνης ταχέως ἐγερεθήσονται καὶ ἐπιβουλεύσουσι τῇ βασιλείᾳ· προθυμώτατοι δὲ καὶ οἱ πολλοὶ ἀκολουθήσουσι τούτοις καὶ χορηγήσουσι πᾶσαν βοήθειαν, διότι τὸ τε σέβας καὶ ἡ εὐνοια τοῦ λαοῦ πρὸς πατέρα ἄξιον μεταβάλ-

λονται εἰς καταφρόνησιν καὶ δύσνοιαν πρὸς υἱὸν ἀνάξιον τὸσφ δὴ μᾶλλον, ὅσφ οὗτος χειρῶν ἐκείνου. Ἄλλ' ὁ Κόμμοδος, εἰ καὶ κτενεῖται ὅτι καὶ αἱ συμβουλαὶ τῶν φίλων καὶ οἰκείων ἦσαν εἰλικρινεῖς καὶ ὠφελιμώταται αὐτῷ καὶ ὅτι ἡ διατριβὴ αὐτοῦ ἐν Παννονίᾳ ἦν ἀναγκαιοτάτη, οὐδὲν ὅμως ἤττον ἐνέμενε τῇ ὀλεθρῇ αὐτοῦ ἀποφάσει. Καὶ λόγῳ μὲν ὑπεκρίνετο ὅτι δῆθεν ἐσκόπει νὰ σκεφθῆ καθ' αὐτὸν περὶ τοῦ πρακτέου, πράγματι δ' ὅμως διεννοεῖτο τίνι τρόπῳ νὰ παλλαγῇ τῶν συμβουλῶν τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν οἰκείων, διότι ἔχων ἔτι αἰδημοσύνην ἠδεῖτο ἔτι αὐτοὺς καίτοι τὰς νοουθεσίας αὐτῶν οὐδαμῶς ἠὲ λυκαβέτο. Οὕτω διακειμένου τὴν ψυχὴν τοῦ Κομμοδου, οἱ τῆς αὐλῆς κόλακες οἰκέται οἱ τὴν ψυχολογικὴν αὐτοῦ κατάστασιν διαγνόντες ἔτι μᾶλλον ἤδη ἐνέκειντο ἐπαναλαμβάνοντες αὐτὸς αὐτῷ οἷα καὶ πρότερον ἔλεγον παροτρύνοντες ἵνα ὅσον τάχος διαλύσῃ τὰς πρὸς τοὺς βαρβάρους ἔχθρας καὶ ἀναζεύξῃ εἰς Ῥώμην, ἧς οἱ κατοικοὶ ἀνέμενον τὴν καθόδον αὐτοῦ μετὰ πόθου. *Οἱ πορνηροὶ οἰκέται ἰσχυροὶ ὑπὲρ τοὺς ἀγαθοὺς οἰκείους καὶ φίλους.* Ὁ Κόμμοδος εἰπὼν χαίρειν ταῖς συμβουλαῖς αὐτῶν καὶ ὑποθήκας ἦλθεν εἰς λόγους περὶ εἰρήνης πρὸς τοὺς βαρβάρους· ὁ νικητὴς τοῖς ἠττημένοις παρέχει αὐτοθελεῖ πάντα ὡς νικηταῖς. Οὕτως οἱ Μαρκομάννοι καὶ οἱ Κουάδοι καὶ οἱ Βούροι οὐ μόνον χρήματα καὶ τοὺς αὐτομόλους καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἔλαβον καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων κατελιμμένα φρούρια αὐτῶν ἀνεκτήσαντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄρους τῆς εἰρήνης ὡς ἠθούλοντο ὑπέβαλον ὀλίγα διδόντες αὐτῷ καὶ πολλὰ λαβόντες καίτοι οὔτε τροφὴν οὔτε στρατῶν πολὺν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπὶ Μάρκου ἀπολλυμένων καὶ διὰ τὴν ὑπ' ἐκείνου κἀκωσιν τῆς χώρας αὐτῶν εἶχον. Ἐσπευσμένως εἰρήνην ποιήσας πρὸς τοὺς βαρβάρους ὁ Κόμμοδος ἐσπευσμένως παρεσκευάζετο νὰ κατέλθῃ εἰς Ῥώμην ἐφελομένης ὡς ὑπ' ἰσχυροτάτης τινὸς δυνάμεως, ὑπὸ τῶν ὀρέξεων δῆλα δὴ καὶ ἐπιθυμιῶν, ὧν εἰκόνας καθ' ἑκάστην μᾶλλον εὐχρυστέρως πρὸ τῶν ὁμμάτων τῆς ὁσημέραι τυφλουμένης ψυχῆς αὐτοῦ προέβαλλον οἱ αὐλικοὶ οἰκέται. Ἐντεῦθεν ὁ Κόμμοδος ἦν αἰχμαλωτὸς τῶν οἰκετῶν καὶ φανερῶς μὲν ψυχρὸς, κρυφίως δὲ τὰ μάλιστα καταφρονητὴς, πρὸς τοὺς τὰ βέλτιστα αὐτῷ συμβουλευόντας, καὶ κραινοῦντας.

Δεύτερον ἄρα γνώρισμα τοῦ διαφθειρομένου γένου εἶνε ἔνθεν μὲν προσκόλλησις καὶ οἰκειότης πρὸς τὰς κακὰς ὁμιλίαις καὶ πράξεις τῶν φαύλων. ἔνθεν δὲ καταφρόνησις καὶ ἀλλοτριότης πρὸς τὰς χρηστὰς τῶν χρηστῶν ἀρρώπων.

Καταφρονήσας τῶν συμβουλῶν τῶν φίλων

καὶ οἰκείων ὁ Κόμμοδος διήγγειλε μὲν τῷ ἐν Παννονίᾳ στρατοπέδῳ τὴν καθόδον εἰς Ῥώμην, ἀμα γενομένης εἰρήνης μετὰ τῶν βαρβάρων, ἀγγέλους δ' ἐπέμφε περὶ τούτου εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις. Ἐπὶ τῇ διαγγελίᾳ ἐχάρησαν χάραν μεγάλην πάντες μὲν οἱ Ῥωμαῖοι, μάλιστα δὲ ὁ στρατός, ὅστις, ὡς εἴρηται, ἠθούλετο νὰ παλλαγῇ τῶν τοῦ πολέμου δεινῶν, καὶ ὁ τῆς Ῥώμης δῆμος, ὅστις τιμῶν καὶ φίλων τὸν πατέρα ἐνόμιζεν ὅτι ἐν τῷ υἱῷ πατρώζοντι, ὡς ἐπυθάνετο παρὰ τῶν αὐλικῶν, ἔβλεπεν ἐκείνον ἀναγεννώμενον καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ἔτρεφεν ὅτι καθάπερ ἐπὶ τοῦ πατρὸς οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ ἡ Ῥωμαϊκὴ αὐτοκρατορία ἔμελλε νὰ λαμπρυνθῇ. Οὐδὲ ὑπῆρχεν ἄνθρωπος ἐν τῷ κράτει ἄλλοιᾳ φρονῶν, διότι οἱ μὲν περὶ τὸν Κόμμοδον χρηστοὶ ἄνδρες οἱ καθάπερ ὁ πατὴρ Μάρκος φοβούμενοι περὶ τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ πρόσφατον κραινοῦσας αὐτοῦ παράδειγμα ἔχοντες ἐσιώπων, οἱ δὲ κόλακες αὐλικοὶ καὶ τὰς ἐμφανιζόμενας τοῦ νεκροῦ αὐτοκράτορος κακίας τὰς μὲν ἐκάλυπτον, τὰς δὲ καὶ ὡς ἀρετὰς ἐμεγάλυνον. Οὕτω συνήθως πάντες οἱ αὐλικοὶ πάντων τῶν χρόνων ποιοῦσι, τὴν μὲν εὐήθειαν φέρ' εἰπεῖν, τῶν ὑπ' οὓς διατελοῦσιν ἡγεμόνων παριστώσιν ὡς ἐμβριθεῖαν, τὴν δὲ ἀκολασίαν καὶ τὸ μετὰ κοινῶν συμφοίρεισθαι ὡς ἡγεμονικὴν συγκαταβάσιν, τὴν δὲ ψευδολογίαν ὡς εὐφροσύνην, τὴν δὲ ἀπραξίαν ὡς προμελέτησιν τῶν πρακτέων, τὴν δὲ ἀρπαγὴν καὶ φιλαργυρίαν ὡς αὐστηρὰν οικονομίαν, τὴν δὲ ὀλιγωρίαν τῆς εὐνομίας καὶ τῶν κοινῶν ὡς λογιζομένην ἀποχρῆν τοῦ κατεπεμβαίνειν τῇ διοικήσει, τὴν δὲ τοῦ σκοποῦ ἀποτυχίαν ἐνεκὰ ἀνικανότητος ὡς ἔργον ἀτυχίας ἢ καὶ ἰσχυροτέρας βίας, τὴν δ' ἐκ τύχης ἐπιτυχίαν ὡς ἀποτέλεσμα μόχθων τῆς ἡγεμονικῆς προνοίας, ἀποκρύπτοντες οὕτω πάντοτε τῷ λαῷ τὴν ἀλήθειαν. Ἄλλως τε δὲ ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ὅτε πολλὰ βδελυρὰ κακία ἐθεωροῦντο ὡς ἀρεταί, αἱ μέχρι τοῦ χρόνου τῆς καθόδου ἐκδηλωθεῖσαι νεανικαὶ ἀμαρτίαι τοῦ Κομμοδου, οἷον ἡ *φιληθορία*, ἡ *ὑποκρισία* καὶ ἡ τῶν χρηστῶν *περιφρόνησις*, οὐδαμῶς ἢ ἐλαχιστον ἐλαμβάνοντο πρὸ ὀφθαλμῶν.

Διὰ ταῦτα πάντες μετὰ πόθου ἀναμένοντες τὴν καθόδον τοῦ Κομμοδου ὁμοθυμῶς πανταχοῦ παρασκευάζον αὐτῷ θριαμβευτικὰς ὑποδοχὰς, οἷον θὰ ἤξιοτο ὁ νικητὴς τῶν Μαρκομάννων καὶ τῶν Κουάδων καὶ τῶν ἄλλων βαρβάρων Μάρκος, μετ' ὧν αἰσχρὰν εἰρήνην ἐποίησεν ὁ Κόμμοδος. Ἡ ὁδοπορία τοῦ Κομμοδου ποιουμένη αὐτὴν μετὰ νεανικῆς σπουδῆς, ὅπως ὅσον τάχος ἀπολαύσῃ τῶν ἐν Ῥώμῃ ἠδονῶν, ἦν ἀδιάκαστος ἑορτὴ καὶ πανηγυρίς τῶν τε ὁρώντων αὐτὸν καὶ ἀκούοντων λαῶν.

Ἄλλὰ πάντων τῶν Ῥωμαίων λαμπροτέραν, θαυμασιωτέραν ὑποδοχὴν παρεσκευάσαν αὐτῷ ὁ τῆς Ῥώμης δῆμος, ὅστις μᾶλλον διεφθαρμένος ἦν καὶ μᾶλλον ταῖς ὑποδοχαῖς τῶν ἡγεμόνων ἐνημενίζεν· διὸ ἀμα γνωστῆς γενομένης τῆς καθόδου τοῦ Κομμοδου καὶ τὰ πλῆθη ἐν ἀληθείᾳ τῆς ψυχῆς διαθέσει ἐπόθουν νὰ ἴδωσιν αὐτὸν ἀναμνησκόμενοι πρῶτον μὲν ὅτι κατήγατο ἐκ τριγωνίας ἐκ λαμπροτάτου βασιλικῆς καὶ εὐπατριδῶν γένους πρὸς πατέρα μὲν ἀναγομένου εἰς ἐπισημοτάτους τῆς συγκλήτου βουλῆς, πρὸς δὲ μητρός εἰς πρόπαππον τὸν αὐτοκράτορα Τροϊανόν, ἐφ' ᾧ ὠφείλετο αὐτῷ σεβασμός· δεύτερον δὲ ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μάρκος ἐλάμπρυνε διὰ τε τῶν ἀρετῶν καὶ νικῶν τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος, ἐφ' ᾧ ἐκρίνετο δικαιοσύνη ἀξίος μεγίστης χάριτος καὶ αἰδίου εὐγνωμοσύνης· τρίτον δὲ ὅτι ἡ περιδομένη ἀγαθότης, εὐγένεια καὶ ἐξοχωτάτη καλλονὴ τοῦ Κομμοδου καθίστων αὐτὸν τριφίλητον πᾶσι τε τοῖς Ῥωμαῖοις καὶ πάσαις ἰδίαις ταῖς τότε ὡς τὰ πολλὰ πολυφίλοις Ῥωμαῖσιν. Ἐντεῦθεν, ὡς ἐγένετο ὁ Κόμμοδος πλησίον τῆς Ῥώμης, πάντες· εὐπατριδαί, συγκλητοὶ βουλῆς, ἀρχαὶ τε καὶ ἐξουσίαι, πλούσιοι τε καὶ πένητες καὶ σύμπας ὁ σύγκλητος τῆς Ῥώμης ὄχλος πανδημῆ καταλιπόντες τὰς ἐκυτῶν ἐργασίας πόρρω τῆς πόλεως ἔδραμον ἕκαστος φιλοτιμούμενοι νὰ προτερήσωσιν ἐν ἀμίλλῃ οἱ τ' ἐποχοῦμενοι οἱ τε ἱππεύοντες καὶ οἱ πεζῆ βαίνοντες εἰς προπύργου αὐτοῦ ἑορταστικὰ φοροῦντες καὶ φέροντες οἱ μὲν δάφνας, οἱ δὲ στεφάνους, οἱ δὲ ἄνθη, οἱ δὲ καλαθίσκους ὀρίμων καρπῶν καὶ ἄλλοι ἄλλα.

Καί, ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, ἐπειδὴ ὁ πλείστους ὄσους βαρβάρους λαοὺς ὑποτάξας Μάρκος καὶ πλείστα ὄσα φρούρια ἔλαβον ἡγούμενος αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ στρατοῦ, οὐ τότε ἠγείτο ὁ ὑπὸ τῆς Ῥώμης θριαμβευόμενος Κόμμοδος, οὐδένα θρίαμβον, ὡς ἔδει, ἐτέλεσε, προαποθανῶν, ὡς εἴρηται, — πάντως καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως καὶ πρὸς περιποίησιν τοῦ νικηφόρου αὐτοῦ στρατοῦ καὶ πρὸς τὴν ἐκ τοῦ Κομμοδου εὐνοίαν καὶ χάραν θριαμβευτικὴν τὴν εἰσοδος αὐτοῦ εἰς τὴν Ῥώμην ἐγένετο τοιαύτη τις, οἷον ὁ Ἀπικανὸς περιγράφει τὸν θρίαμβον Σικιπῖωνος τοῦ Ἀφρικανοῦ ἐπορευόντο δῆλα δὴ ὡς ἐφεξῆς καὶ τότε πάντες ἐστεφανωμένοι γερούσιασταί, ἄρχοντες, σαλπικταί, στρατιῶται, ἄλλοι φέροντες ὄπλα, στέμματα, σημαίας, πύργους μιμήματα ἀλωθειῶν πόλεων, γραφὰς καὶ σχήματα τῶν γεγονότων, χρυσόν, ἀργυρὸν ἀσήμαντόν τε καὶ σεσημασμένον, στεφάνους τῶν πόλεων, τῶν συμμάχων ἢ τῶν φίλων τῶν ἀναδούτων τὸν βασιλεῖα τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς ἐνεκὰ καὶ εἰ τι τοιοῦτότροπον ἄλλο. Εἶτα ἐπηκολούθησαν βοῦς λευκοί,

ἐλέφαντες, αἰχμαλωτοί. Τοῦ δὲ βασιλέως προηγούντο βαβδούχοι φοινικοὺς ἐνδεδυκότες χειτῶνας καὶ χοροὶ κιθαριστῶν καὶ τιτουριστῶν περιζωσμένοι τε καὶ χρυσῷ στεφάνῳ ἐστεμμένοι ἔδοντες καὶ ὀρχούμενοι, ὧν εἰς ποδῆρη πορφυρῶν περιβεβλημένοι καὶ ψέλλια χρυσᾶ καὶ στροπετοὺς ποικίλως μετεσχηματίζετο πρὸς γέλωτα τῶν νικητῶν καὶ γλεύην τῶν ἠττημένων πολεμίων. Ἐπειτα δὲ ἐφ' ἄρματος πολλοῖς ζωγραφημάσι πεποικιλμένοι ἐφέρετο ἐν μέσῳ παιδῶν καὶ παρθένων, ἐκατέρωθεν ἐπὶ τῶν παρηφόρων φερόμενων συγγενῶν καὶ οἰκείων, αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐστεμμένος μὲν ἀπὸ χρυσοῦ καὶ πολυτιμῶν λίθων, φορῶν δὲ πορφυρῶν παντοίων αὐτῇ ἐνυφασμένων κατὰ τὸν πατριον τρόπον ἀστέρων, φέρων δὲ σκήπτρον ἐξ ἐλέφαντος, ἐφ' οὗ ἐκάθητο ἀπέτος, καὶ τὸ παρὰ τοῖς Ῥωμαῖοις σύμβολον τῆς νίκης, τὴν δάφνην· παρείποντο δ' αὐτῷ οἱ κατὰ τὸν πόλεμον γραμματεῖς, ὑπρέται, ὑπαπισταί, ἡ στρατιὰ κατ' ἕλκας καὶ τάξεις ἐστεφανωμένη καὶ δαφνηφοροῦσα, οἱ ἀριστεῖς ἔχοντες ἀνά χειρῶν τάριστεῖα καὶ πᾶς ἄλλος ἀκόλουθος. Ὅτε λοιπὸν ἐν τοιαύτῃ τινὶ πομπῇ ἡ πολυπόθητος Κόμμοδος ὡς νικητὴς οἰοεῖ τῶν Μαρκομάννων, Κουάδων καὶ Βούρων καὶ τῶν ἄλλων βαρβάρων ἐνεφανίσθη ἡγούμενος αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ νικηφόρου στρατοῦ τοῦ πατρὸς Μάρκου ὠραιότατος κάλλι ἐπὲρ πάντας τοὺς Ῥωμαῖους, τότε τὸ πᾶν, ὡς εἶκός, ἐκινεῖτο ἐκ τοῦ κρότου τῶν ἄρματων, ἐκ τοῦ ἤχου τῶν σαλπικτων, ἐκ τῆς συνωδίας τῶν χορῶν, ἐκ τῶν πολυστόμων εὐφημιῶν καὶ ἐκ τῶν ἐκπλακτικῶν θορύβων τῶν συνοηομένων πληθῶν, οἵτινες πάντες ἄρρενῆς τε καὶ ἡλείαι γυναικῆς τε καὶ κόραι ἔχασκον μὲν ἐκκεκωφωμένοι πρὸς τὸ περιβόητον μάλιστα τοῦ Κομμοδου κάλλος, ἐπευφύμουν δ' εὐφημαῖς παντοδαπαῖς, ἔρριπτον δ' αὐτῷ στεφάνους καὶ ἠνθοδόλου, ἔκλαιον δ' ἐκ χαρᾶς ἐπὶ τῇ εὐδαιμονίᾳ αὐτοῦ τε καὶ αὐτῶν ἐλπίζοντες τὰ βέλτιστα. Μόνον δὲ μεταξὺ κατοίκων πόλεως διεφθαρμένης ἐκβεβαχχυμένων ἔρωτι τοῦ Κομμοδου σκυθρωποί, ὡς δῆλον, διετέλουν οἱ πατῆρες τοῦ Κομμοδου φίλοι, οἱ οἰκέται, οἱ ἐπίτροποι, οἱ διδάσκαλοι καὶ πρὸ πάντων ὁ γαμβρὸς Πομπηϊανὸς ὁ μάλιστα ὑποθήκας αὐτῷ ὑποβαλὼν καὶ συνετὰ νοθετήσας, οἵτινες ἐγίνωσκον μὲν τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρα τροπὴν αὐτοῦ ὄντος ἔτι ἐν τοῖς στρατοπέδοις τῆς Παννονίας, ἠγνόουν ὅμως τοὺς αἰτίους τῆς μεταβολῆς· τοὺς κόλακας δὲ δὴ αὐλιεοὺς οἰκέτας

Τοιοῦτότροπον κατάγων ὁ Κόμμοδος ὡς ἄλλος Σικιπῖων Ἀφρικανὸς θρίαμβον εἰσήλασεν εἰς Ῥώμην, ἀνῆλθεν, ὡς πάντες οἱ νικηταί, εἰς τὸ τοῦ Διὸς τέμενος καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ναοὺς, ὠμολόγησε χάριτας τῇ τε συγκλήτῳ βουλῇ καὶ ταῖς ἐν Ῥώμῃ καταλειφθεῖσιν, αὐτοῦ τε καὶ

τοῦ πατρὸς ἀπόντων ἐν ξένη, στρατιώταις διὰ τὴν φυλαχθεῖσαν πίστιν καὶ τέλος ἀνεχώρησεν εἰς τὴν βασιλείον αὐλήν, εἰς τὰν ἀκτορὰ τῶν ἐνδόξων προπατόρων καὶ πατέρων, τοῦ προπάππου Τραϊανοῦ, τοῦ πάππου Ἀντωνίνου τοῦ Πίου καὶ τοῦ πατρὸς Μάρκου Αὐρηλίου. Ἐν αὐτοῖς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐδεξιοῦτο ὁ Κόμμοδος πάντας τοὺς ἐν τέλει κατὰ τὰ εἰθισμένα, ἐν ᾧ ἡ Ῥώμη πᾶσα ἐν ἡδονῇ ἤγεν ἐορτὰς καὶ πανηγύρεις ἀνακλάττους ἐκαστῇ καιρῇ μακαρίαν ἐπὶ τῇ εὐέλπιδι αὐτοῦ καθόδῳ, ἧτις ὅμως, ὅτε μετ' ὀλίγον τὰ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ κεκρυμμένα πάθη

καταφωρα ἐγένοντο, κατὰ ἐξηλέγχθη καθάπερ τὰ ἐν ὀνείροις χρυσῶν ἐλπίδων ἀπατηλὰ ἰνδάλματα τὰ καθ' ὕπαρ ὡς σκιά ἀφκνιζόμενα.

Τρίτον ἄρα γνώρισμα τοῦ διεφθαρμένου πλέον νέου εἶρε τὸ ἐπιζητεῖν καὶ ἐκδέχσθαι τιμὰς, ἀμοιβὰς καὶ θριάμβους ἐπὶ πατραγαθία ἐν ᾧ χρόνῳ οὗτος εὐεπιφόρος ἔχει πρὸς κακίας ἀτιμαζούσας πατέρα τε καὶ μητέρα καὶ τὸ γένος αὐτοῦ.

(Ἀκολουθεῖ).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΚΡΕΜΟΣ

Ο ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ

[Κατὰ τὸ Γερμανικόν]

Τοσοῦτον ἦτον εἰς ἀνὴρ φιλάργυρος
 Ὡστε ἐτι τὸ Πορθημεῖον, ἓνα ὄβολον,
 Θανῶν νὰ δῶσ' ἠρνήθη εἰς τὸν Χάρωνα
 Κ' ἐρρίφθη εἰς τὴν Στύγα πρὸ αὐτοῦ θρασύς,
 Καὶ διεπεραιώθ' εἰς Ἄδου κολυμβῶν.
 Μαδῶν ὁ Πλούτων τοῦτο ἀνεφώνησε:
 «Τὸν ἀνδρὰ τοῦτον λάβετε θεράποντες
 Καὶ ἀνευ οἴκτου καταμαστιγώσατε.
 Ἄλλ' ὄχι, ὄχι.» Πάραυτα ὑπέλαβε,
 «Σὺ ἄριστος κριτὰ μευ, Μίνω, λέγε οὐ
 Ἐπινοῶν δικαίαν τιμωρίαν του.
 Μοναδικὴ εἶν' ἡ φιλαργυρία του,
 Μοναδικὴ τῷ πρέπει ἄρα καὶ ποινή.»
 Καὶ ἐκεῖνος εἶπε: «Τὸν καταδικάζομεν
 Νὰ ἐπανέλθῃ πάλιν ἀνω εἰς τὴν γῆν
 Κ' ἐκεῖ νὰ βλέπῃ πῶς οἱ κληρονόμοι του
 Τὰ πλούτη ὅσα εἰς σωρούς συνήθροισεν,
 Ὅλίγα κατ' ὀλίγα καὶ ἀγωνιῶν
 Τρυφῶντες σπαταλῶσι νῦν κακῆ κακῶς!»

ΦΙΛΗΠΠΟΣ Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝΣ

Φίλοι μαθηταί,

Τὸ πλεῖστον τοῦ μαθητικοῦ ὑμῶν βίου καὶ δὴ πολῦτιμον τρυφερᾶς ἡλικίας χρόνον κατατρίβετε ἐν τῇ σπουδῇ καὶ μελέτῃ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων. Πρὸς τίνα ἄρα γε σκοπὸν καὶ διὰ τίνα λόγον; μὴ ἐπιδιώκεται ἡ σπουδὴ αὐτῶν διότι πρόγονοι ἡμῶν συνέγραψαν τὰ ἔργα ταῦτα, ἐξ ἔθνικης τουτέστι φιλοτιμίας; μὴ σκοποῦμεν διὰ τῆς μελέτης καὶ σπουδῆς τούτων ἀπόκτησιν ποικιλίας γνώσεων, μόνον ὡς γνώσεων ἀνευ ὠφελείας τινός; Βεβαίως ἂν οὗτος εἶνε ὁ σκοπός, ἂν ἐκεῖνη ἦτο ἡ αἰτία, ἐπρεπε νὰ διαγραφῇ ἀπὸ τῶν προγραμματίων τῶν τῆς Ἑλλάδος παιδευτηρίων ἡ ἀναγραφή τῶν ἀρχαίων κλασικῶν Ἑλλήνων συγγραφέων. Οἱ σημερινοὶ χρόνοι δὲν ἀποβλέπουσιν εἰς εὐκλείας ἀπλῶς προγονικὰς οὐδὲ σκοποῦσι τὴν κτῆσιν γνώσεων ἀχρηστών ὅπως τῷ παιδευομένῳ, τούναντίον ἐπιβάλλεται παντὶ σπουδάζοντι ἡ ὑποχρέωσις νὰ δευχθῇ κρείττων τῶν προγόνων καὶ νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ἑαυτοῦ ἀνάπτυξιν διὰ γνώσεων ὅσῳ ἀρίστων τόσῳ χρησιμωτάτων.

Ἐνεκα λοιπὸν τῶν δύο τούτων λόγων καὶ ἡμεῖς παιδευόμεθα πολλὰ ἐτη ἐν τῇ σπουδῇ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη, τὰ πρωταγωνιστοῦντα ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ προόδου, λαμβάνουσιν ὡς κυριώτερον παράγοντα τῆς ἀναπτύξεως καὶ τελειώσεως τῶν νέων τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης. Καὶ ἂν τοιαῦτα δοξάζωσι καὶ ἀκολουθῶσι ξένοι ὅπως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τί ὀφείλομεν ἡμεῖς νὰ πράξωμεν, οἱ ὅποιοι τὸ παρὸν καὶ μέλλον ἡμῶν στηρίζομεν ἐπὶ μόνου τοῦ παρελθόντος; ἂν ἐκεῖνοι μεθ' ὅλης τῆς ἐνδεδειγμένης μελέτης καὶ τοῦ μεγίστου ζήλου αὐτῶν φέρωσιν ἐγκόλπιον ἐν τῷ βίῳ τοῦς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος συγγραφεῖς, ἐν οἷς εὐρίσκουσι πᾶσαν τελειότητα, ἂν ἐκεῖνοι πράττωσι τοῦτο, ἐν ᾧ τόσον προὐχώρησαν ἐν τῇ ἀναπτύξει καὶ διανοητικῇ μορφώσει, τί ὀφείλομεν νὰ πράξωμεν ἡμεῖς οἱ τοσοῦτον ὕστεροῦντες ἐν τῇ διανοητικῇ μορφώσει καθ' ὅλον καὶ εἰδικώτερον ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν; Ἡμεῖς ὀφείλομεν καὶ νοῦν καὶ καρδίαν καὶ πᾶσαν ἡμετέραν ἐργασίαν νὰ στρέψωμεν

πρὸς τὰ ἔργα τῶν προγόνων ἡμῶν καὶ ταῦτα νὰ μελετῶμεν ἐνδεδειχῶς οὐχὶ καθ' ὑποχρέωσιν καὶ ἀνάγκην ἐξωτερικὴν, ἀλλ' ἵνα πρὸ παντός μορφώσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ τῆς μελέτης ἐκείνων.

Καὶ μεγίστην ἔχουσιν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες συγγραφεῖς μορφωτικὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν μόνον οἱ ἀγροῦντες τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν δὲν δύνανται νὰ διακρίνωσι καὶ ὑποστηρίξωσιν· ὅτι δὲ τοῦτο εἶνε ἀληθὲς καὶ ἀνώτερον πάσης συζητήσεως μαρτυρεῖ σύμπαν τὸ παρελθόν, κυροῖ δὲ τὸ παρὸν ἐν τούτοις πρὸς ἄρσιν καὶ τῆς ἐλαχίστης ἀμφιβολίας ἀπὸ τῶν φίλων νέων, οὓς δύναται νεανικὴ ἄκηρία καὶ περὶ ἄλλα τροπὴ νὰ ἀποτρέψῃ ἀπὸ τῆς μετ' ἐπιστάσις μελέτης τῶν προγόνων ἡμῶν, θέλομεν προσπαθήσῃ διὰ παραδειγμάτων πολλῶν καὶ ποικίλων εἰλημμένων ἐξ αὐτῶν τῶν συγγραφέων, νὰ δεῖξωμεν τὴν μεγάλην μορφωτικὴν δύναμιν τῶν ἔργων ἐκείνων, ἵνα οὕτω προτρέψωμεν πάντας ἐπὶ τὴν ἐπισταμένην μελέτην ἐκείνων.

Γνωρίζετε πάντες τὴν Ἀττικὴν μέλισσαν, τὸν Ξεινοφῶντα, πόσον τρυφῶς εἶνε καὶ ἐν τῇ λέξει καὶ ἐν τῇ φράσει καὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ἀλλὰ πλὴν τούτων τῶν ἀγαθῶν θὰ εὗρητε πανταχοῦ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἐγκατεσπαρμένους μορφωτικοὺς μαργαρίτας ἀπείρους· τούτων παρρησιάζομεν πρὸς ὑμᾶς, φίλοι μαθηταί, ἓνα σημεῖον σχετιζόμενον πρὸς τὰ πρῶτα καὶ ὑψίστα παντὸς καθήκοντα.

Ἐν τῷ β' κεφαλαίῳ τοῦ β' τῶν Ἀπομνημονευματῶν βιβλίου διὰ βραχείων μὲν ἀλλὰ λίαν ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων διδάσκειται ὁ νέος τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ δὴ πρὸς τὴν μητέρα καθήκον. Ἐκεῖ παιδίον τι κακότροπον, ὁποῖον εὐχόμεθα νὰ μὴ εἶνε οὐδεὶς τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν, προσεφέρετο κακῶς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα καὶ πολλαχῶς ἐπικραῖνε ταύτην, διότι κατὰ τὴν κρίσιν τούτου πολλὰ κακὰ ἔλεγε τὸν πατέρα, ἡ κακολογία δ' αὕτη οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἐπίπληξις διὰ πράξεις κακὰς ἢ παραβάσεις καθήκοντος ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ὁ ὁποῖος οὐδένα ἤθελε δεσμὸν τῶν ὀρέξεων του καὶ διὰ τοῦτο ὠργίζετο κατὰ τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς, προσπαθούσης νὰ διακωλύσῃ

τοῦτον ἀπὸ τῶν κακῶν. Ἐκ τούτων ἀφορμώμενος ὁ μέγας ἐκεῖνος τῆς ἀνθρωπότητος διδάσκαλος, ὁ Σωκράτης, ὁμιλεῖ διὰ μακρῶν πρὸς τὸν νεανίσκον ἐκεῖνον, ἵνα τῷ δεῖξῃ ὅποια εἶνε ἡ μήτηρ, ἣν τούτῳ ἀκρίτως ἐκεῖνος ἐπύκραινε. Κατὰ πρῶτον ἐξετάζων ἀνευρίσκει ὅτι μέγιστον πάντων ἐγκλημα εἶνε ἡ ἀχαριστία ἢτοι ἡ διὰ κακῶν ἀπόδοσις τοῦ προξενηθέντος ἀγαθοῦ, διότι ὁ ἀχάριστος διαπράττει ἐν γνώσει τὸ κακὸν ὡς κακὸν καὶ διὰ τοῦτο εἶνε δικαίως τὸ βδελυρώτατον τῶν ὄντων καὶ ἄξιον πάσης ἀποστροφῆς· εἶνε δὲ ἡ ἀχαριστία ἀδικία μεγίστη οὐ μόνον πρὸς τοὺς φίλους ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἐχθρούς, διότι ὁ ἀνθρώπος ὀφείλει εὐεργετούμενος ν' ἀνταποδίδῃ τὴν εὐεργεσίαν ἀποτίνων ὡς ὀφειλέτης εὐλοκίτης ἰερὸν χρέος, ἄλλως ἀχαριστῶν δεικνύται ἄδικος, ἢ δ' ἀδικία οὐ μόνον κατὰ τὰς δοξασίας τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ παραγγέλματα τῆς ἱεράς ἡμῶν θρησκείας οὐκ εὐλογεῖται εἰς τὸν αἰῶνα.

Πρῶτον ἐκ τούτου διδασκόμεθα, φίλοι μαθηταί, νὰ εἰμεθα εὐγνώμονες πρὸς τοὺς εὐεργετήσαντας ἡμᾶς καθ' οἴουδιποτε τρόπον, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ ἐξαιρέτως πρὸς τὴν μητέρα, ἥτις παρέσχεν ἐκάστῳ ὅ,τι ἀγαθὸν ἐν τῷ βίῳ· ἡ μήτηρ τὸ πᾶν διαπράττει χάριν τοῦ ἑαυτῆς παιδὸς καὶ τὴν ἑαυτῆς ζωὴν διακινδυνεύει χάριν αὐτοῦ· τίς ταύτης μεγαλειτέρα θυσία καὶ τίς μεγαλειτέρα εὐεργεσία τῆς παροχῆς τῆς ζωῆς; γαλονγεῖ διὰ τοῦ ἑαυτῆς αἵματος τὸν ἀγροῦντα ὄλωσ τὸν εὐεργέτην παιδα, ὑπομένει τὰ πάντα χάριν αὐτοῦ, δανείζει χωρὶς νὰ περιμένῃ νὰ λάβῃ τι· ἐν μόνον περιμένει ἡ μήτηρ καὶ τοῦτο ἀπαιτεῖ, πῶς νὰ ἴδῃ τὸ ἑαυτῆς τέκνον μέγα κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦν. ἵνα ἐδημερήσῃ ἐν τῷ βίῳ· ἡ ζωὴ εἶνε βεβαίως ἐν τῶν μεγίστων ἀγαθῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἂν μὴ τὸ μέγιστον, τίς δὲ παρέσχεν ταύτην; ἡ μήτηρ· τίς ἀγαπᾷ τόσο ὅσον ἡ μήτηρ; παρατηρήσατε

τοῦτο καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα, ἵνα ἴδητε τί εἶνε ἡ μητρικὴ στοργή.

Διὰ τοῦτο καὶ ἀνὰ στόμα πάντοτε ἐν δυστυχίᾳ καὶ στεναγμῷ φέρομεν τὴν μητέρα, διότι ἐκ πείρας γινώσκουμεν ὅτι ἐκείνη ἐν τῷ κόσμῳ ἀγαπᾷ ἡμᾶς ὑπέρτερον πάντων καὶ συγκινεῖται χάριν ἡμῶν καὶ καταβάλλει πᾶν μέσον πρὸς ἀπαλλαγὴν ἡμῶν ἀπὸ τῶν δεινῶν· ἰερὸν ὄνομα τὸ τῆς μητρὸς καὶ θεῖον παλλέδιον παντὸς εὐὐ ἡγμένου καὶ ἀγαθοῦ τὴν καρδίαν· μόνον πεπωρωμένοι τὸν νοῦν καὶ ἀπεσκληρυμένοι τὴν καρδίαν δύνανται νὰ ἀγροῦσι τί εἶνε μήτηρ.

Ἐκ τούτου διδασκόμεθα δευτέρου ὅτι πρὸς τὴν μητέρα ὀφείλομεν ἀείποτε νὰ εἰμεθα εὐγνώμονες καὶ εὐπειθεῖς, εἰδότες ὅτι αἱ τῆς μητρὸς ἐπιπλήξεις εἶνε οἱ ὀφειμώτεροι σύμβουλοι καὶ αἱ γλυκύτεραι παραειρέσεις. Ὁ πρὸς τὴν μητέρα ἀχαριστῶν εἶνε πολίτης κακὸς καὶ φίλος ἐχθρῶς· ὁ καθ' ὅλου ἀχάριστος καὶ ἰδία πρὸς τὴν μητέρα εἶνε ὁ κάκιστος τῶν ἀνθρώπων.

Ἐντεῦθεν παρανοοῦμεν πατριῶδες ἡμᾶς, φίλοι μαθηταί, νὰ εἰσθε πρὸς πάντας μὲν τοὺς εὐποιήσαντας ἡμᾶς εὐγνώμονες, ἰδία δὲ πρὸς τὴν μεγίστην εὐεργέτιδα τὴν φυσικὴν μητέρα· πείθεσθε τῇ φυσικῇ μητρὶ, ἐστὲ τέκνα προσφιλεῖ ἐν τῇ ἀγαθῇ πράξει πρὸς τὴν καθολικὴν μητέρα, τὴν πατριδα, μὴ ἀπέχετε τῆς μελέτης τῶν ἔργων τῶν προγόνων ἡμῶν, διότι πολλὰ ἐκείθεν θεὰ ἀντλήσετε διδάγματα χρήσιμα ἐν τῷ βίῳ, ἄλλως εἰσθε ἀχάριστοι καὶ καθ' ἀκολουθίαν ἄδικοι, ὅπερ τὸ μέγιστον τῶν κακῶν. Φεύγετε δὲ τὰ ξένα καὶ ἐπιβλαβῆ διδάγματα, ὄλωσ ἀλλότρια τοῦ ἥθους καὶ τῆς θέσεως ἡμῶν.

Πρῶτον τοῦτον ἠντλήσαμεν μαργαρίτην μορφώσεως τῶν νέων, ἂν ἀρέσῃ ὑμῖν τοῦτο θέλομεν συνεχίσῃ τὸ ἔργον.

Ἐρροσθε

Ο ΔΕΚΑΗΕΝΤΑΕΤΗΣ ΠΛΟΙΑΡΧΟΣ

Συνέχεια· ἴδε ἀριθ. 2]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Τὸ ναυάγιον.

Εἰς τὰς φωνὰς τοῦ Ντικ - Σάντ τὸ πλήρωμα ὅλον ἐπέθη εἰς κίνησιν. Οἱ ἄνδρες οἵτινες δὲν ἦσαν εἰς ὑπηρεσίαν ἀνῆλθον ἐπὶ τῆς γεφύρας καὶ ὁ πλοίαρχος ἐγκαταλείψας τὸν θάλαμόν του διηυθύνθη πρὸς τὴν πῤῃσαν. Ἡ κυρία Βελντόν ἡ Νανά καὶ αὐτὸς ὁ ἀδιάφορος Βενέδικτος προσέτρεξαν εἰς τὰς κιγκλίδας τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς ὥστε νὰ βλέπωσι τὸ ναυάγιον δεικνυόμενον ὑπὸ τοῦ νεκροῦ δοκίμου.

Μόνος ὁ Μαῦρος δὲν ἀφῆκε τὸ μαγειρεῖόν του καὶ ἦτο ὁ μόνος ἐξ ὅλου τοῦ πληρώματος ὁ ἱππὸς δὲν εἰδείξεν ὅτι τὸν ἐνδιέφερον ἡ ἐμφάνισις αὐτῆ τοῦ ναυαγίου.

Ὅλοι παρετήρουν λοιπὸν μετὰ προσοχῆς τὸ ὑπὸ τῶν κυμάτων τῆδε κἀκείσε περιφερόμενον ναυάγιον καὶ τὸ ὅποιον τὰ κύματα ἐλίνιζον εἰς τριῶν μιλίων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Πιλγκρίν.

—Τί νὰ εἶνε ἄραγε τοῦτο; Ἐλεγεν εἰς κούτης.

—Σχεδία ἐγκαταλειμμένη, ἴσως, ἀπεκρίνυτο ἄλλος. —Ἴσως εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς σχεδίας ταύτης δυστυχεῖς ναυαγοί, προσέθηκεν ἡ κυρία Βελντόν.

—Θὰ τὸ μάθωμεν τοῦτο ἀπεκρίθη ὁ πλοίαρχος, ἀλλὰ τὸ ναυάγιον δὲν εἶνε σχεδία, εἶνε σκάφος ἀνεστραμμένον ἐκ τῶν πλαγιῶν.

—Αἱ! μήπως εἶνε ζῶον θαλάσσιον μᾶλλον, θηλαστικὸν παμμίγεθες, παρετήρησεν ὁ Κύρ— Βενέδικτος.

—Δὲν πιστεύω, ἀπάντησεν ὁ δόκιμος.

—Σὺ τί ὑποθέτεις Ντικ; ἥρωτήσεν ἡ κ. Βελντόν.

—Σκάφος ἀνεστραμμένον, ὅπως εἶπεν ὁ πλοίαρχος, κυρία Βελντόν. Μοῦ φαίνεται ὅτι βλέπω τὴν χαλκὴν τρίπιδά λαμπουσαν εἰς τὰς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου.

—Ναί, πράγματι, ἀπάντησεν ὁ πλοίαρχος· ἐπειτα ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν πηδαλιούχον — Τὸ πηδαλίον πρὸς τὸν ἄνεμον, Μπόλτον, στρόφη ἐνὸς τετάρτου, ὥστε νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὸ ναυάγιον.

—Ναί, πλοίαρχε, ἀπεκρίθη ὁ πηδαλιούχος.

—Ἄλλ' ἐπιμένω εἰς τὴν γνώμην μου, ἐπανέλαθεν ὁ ἐντομολόγος. Εἶνε ἀφεύκτως ζῶον.

—Τότε θὰ εἶνε κῆτος χαλκοῦν, διότι βλέπω νὰ λάμπῃ εἰς τὰς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, ἀπάντησεν ὁ πλοίαρχος Ἴλ, γελῶν.

—Καὶ ὅμως, Κύρ—Βενέδικτε, θὰ παραδεχθῆτε ὅτι εἶνε νεκρὸν τὸ κῆτος τοῦτο, προσέθηκεν ἡ κυρία Βελντόν, διότι εἶνε πρόδηλον, ὅτι δὲν κινεῖται καθόλου.

—Ἄς ἴδωμεν, ἀπάντησεν ὁ ἐντομολόγος, ὅστις εἶδεν ὅλα τὰ θηλαστικὰ τῶν ἀρκτικῶν ἢ ἀνταρκτικῶν θαλασσῶν δι' ἐντομον δυσ-εὔρετον.

—Ὅδῃγε, Μπόλτον, ἰδῆγε, ἐφώναζε πάλιν ὁ πλοίαρχος Ἴλ. Μὴ ἐγγίξει τὸ ναυάγιον, διέλθε εἰς μῆκος διακοσίων μέτρων ἀπ' αὐτοῦ! Ἐὰν ἡμεῖς δὲν ἐπιφέρωμεν βλάβην εἰς τὸ σκάφος τοῦτο, δύναται νὰ μᾶς προσενηση ἐκεῖνος ζημίαν, καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ συγκρουσθῶσιν αἱ πλευραὶ τοῦ Πιλγκρίν. Στρέψον ὀλίγον, Μπόλτον, στρέψον!

—Ἡ πῤῃρ τοῦ Πιλγκρίν, ἥτις διηυθύνετο πρὸς τὸ ναυάγιον ἤλλαξε διεύθυνσιν, ἐστράφη διὰ μικρᾶς τοῦ πηδαλίου κινήσεως. Ἡ ἡμιολία ἦτο εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς μιλίου ἀπὸ τοῦ ἀνεστραμμένου σκάφους. Οἱ ναῦται τὸ παρετήρουν ἀπλήστως. Ἴσως περιέχει, ἔλεγον, φορτίον πολυτίμον, τὸ ὅποιον ἠδύνατο νὰ μεταφέρωσιν εἰς τὸ Πιλγκρίν. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐν ταῖς ναυαγιστικαῖς περιστάσεσι τὸ τρίτον ἀνήκει εἰς τοὺς σωτήρας. Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐὰν τὸ φορτίον δὲν ἐβλάθη, τὸ πλήρωμα ἢ ἐκάμνε καλὸν ψάρευμα, καὶ θὰ ἦτο παρήγορον τοῦτο διὰ τὴν ἀποτυχίαν των ἐν τῇ ἀλειψῇ τῶν φαιαιῶν.

Μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας τὸ ναυάγιον εὐρίσκειτο εἰς ἀπόστασιν ὀλιγωτέραν ἡμίσεος μιλίου.

Τοῦτο ἦτο ἀληθῶς πλοῖον, τοῦ ὁποίου ἐφάνοντο τὰ πλάγια. Ἀνεστραμμένον μέχρι τῶν τοιχωμάτων ἦτο τόσο κεκλιμένον, ὥστε οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἴσταται ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἴστοι δὲν ὑπῆρχον, ἐκ δὲ τῶν ξυλίνων κλιμακῶν τῶν ἰσθῶν ὑπῆρχον μικρὰ τινα σχοινία καὶ αἱ σιδηραὶ ἀλύσεις αὐτῶν.

Εἰς τὴν δεξιὰν πτέρυγα ἠνοιγέτο πλατεῖα ὀπή μεταξύ τῶν πλευρῶν τοῦ σκελετοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ σανιδώματος.

—Τὸ πλοῖον συνεκρούσθη, ἐφώναζεν ὁ Ντικ—Σάντ.

—Δὲν εἶνε ἀμφιβολία, ἀπεκρίθη ὁ πλοίαρχος.

χος. Εἶνε θαῦμα ὅτι δὲν ἐβυθίσθη ἀμέσως.

— Ἐὰν ἐγένετο σύγκρουσις, παρετήρησε δικαίως ἡ κυρία Βελντόν, τὸ πλήρωμα παρελήφθη ἐπὶ τοῦ ἐτέρου πλοίου.

— Τὸ πιστεύω, κυρία Βελντόν, ἀπάντησεν ὁ πλοίαρχος Ἰλ. Πιθανὸν ὅμως τὸ πλήρωμα τοῦ ναυαγήσαντος πλοίου νὰ κατέφυγεν εἰς τὰς ἰδίαις σωστικὰς λέμβους μετὰ τὴν σύγκρουσιν, ἂν μάλιστα τὸ ἕτερον πλοῖον ἠκολούθησε τὸν δρόμον του, τὸ ὁποῖον συμβαίνει, δυστυχῶς, ἐνίοτε.

— Εἶνε δυνατόν! Τοῦτο ἀποδεικνύει μεγίστην ἀπανθρωπικίαν, κύριε Ἰλ.

— Ναί, κυρία Βελντόν, ... ναί... ἀλλὰ τὰ παραδείγματα δὲν ἐλλείπουσιν. Ἐκεῖνο, ὅπερ με πείθει, ὅτι τὸ πλήρωμα τοῦ ναυαγήσαντος πλοίου δὲν ἐσώθη παρὰ τοῦ μετ' αὐτοῦ συγκρουσθέντος εἶνε ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν αἱ λέμβοι, καὶ πιστεύω ὅτι προσεπάθησαν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν ζήραν διὰ τούτων. Καὶ εἰς τοιαύτην ἀπόρριψιν ἀπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς ἀκτῆς ἢ τῶν νήσων τῆς Ὠκεανίας φοβοῦμαι μήπως ἐπνίγησαν.

— Ἴσως, λέγει ἡ κυρία Βελντόν, τὸ μυστικὸν τῆς καταστροφῆς ταύτης θὰ εἶνε πάντοτε ἀγνωστον! Ἐν τούτοις πιθανὸν νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἄνθρωποι ἐπὶ τοῦ πλοίου.

— Δὲν εἶνε πιθανόν, κυρία Βελντόν, ἀπεκρίθη ὁ πλοίαρχος· διότι ἐὰν ἦσαν ἐντὸς αὐτοῦ ναυτὰς θὰ ἠσθάνοντο ἐγγίζον τὸ πλοῖον καὶ θὰ ἔκαμνον σημεῖον. Θὰ βεβαιωθῶμεν.

— Στρέψον ὀλίγον, Μπόλτον, ἐφώνησεν ὁ πλοίαρχος δεικνύων διὰ τῆς χειρὸς τὸν δρόμον. Τὸ Πιλγκρίν ἀπέειχεν ἐξακόσια μέτρα ἀπὸ τοῦ ναυαγίου καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀμυνοσθητῶσιν ὅτι ἐγκαταλείφθη παρ' ὄλου τοῦ πληρώματος.

Μήπως ὁ κύων ἀνεγνώρισε τὸν μάγειρον;

Ἄλλὰ τὴν στιγμήν ταύτην ὁ Ντίκ-Σάντ διὰ χειρονομίας ἐπέβαλε σιωπὴν.

— Ἀκούσατε, ἀκούσατε, λέγει.

Πάντες προσήλωσαν τὰ ὦτα.

— Ἀκούω ὕλακας, ἐφώνησεν ὁ Ντίκ-Σάντ.

Πράγματι ὕλακαί μεμκρυσμένοι ἀντήχουν ἐντὸς τοῦ σκάφους. Ἦτο βεβαίως κύων, ζῶν ἀκόμη, πεφυλακισμένος ἴσως, διότι πιθανὸν κατὰ τὴν ὥραν τῆς καταστροφῆς οἱ κατασφρακτικαὶ τοῦ καταστρώματος νὰ ἦσαν κλεισμένοι.

Τὸ κατάστρωμα δὲν ἦτο ὄρθρον εἰσέτι.

— Καὶ ὁ κύων μόνος ἐὰν εἶνε θὰ τὸν σώσωμεν, πλοίαρχε, λέγει ὁ δόκιμος.

— Ναί...

Ναί... ἐφώνησεν ὁ μικρὸς Ἰακωβός, θὰ τὸν σώσωμεν, θὰ τοῦ δώσω νὰ φάγη, θὰ μᾶς ἀγαπήσῃ πολὺ, Μαμά, πηγαίνω νὰ φέρω ἓνα κομμάτι ζάχαρι.

— Στάσου, παιδί μου, εἶπεν ἡ κυρία Βελντόν μειδιῶσα, τὸ πτωχὸν ζῶον εἶνε βεβαίως πεινασμένον καὶ θὰ προτιμήσῃ μίαν σουπὰν καλὴν ἀπὸ τὴν ζάχαριν σου.

— Αἱ λοιπὸν ἄς τοῦ δώσωσι τὴν σουπὰν μου, δὲν με μέλει ἑμένα.

Τώρα πλέον αἱ ὕλακαί ἠκούοντο εὐδιακρίτως· τριακόσιαι πόδες ἐχώριζον τὰ δύο πλοῖα· ὅτε κύων μεγάλου ἀναστήματος ἐφάνη ἀναρριχώμενος εἰς τὰ τοιχώματα τῆς δεξιᾶς ὕλακῶν ἀπελπιστικώτατα.

— Ὅχι, λέγει ὁ πλοίαρχος στρεφόμενος πρὸς τὸν κελειστὴν τοῦ Πιλγκρίν, σταματήσατε καὶ καταδιβάσατε τὴν λέμβον εἰς τὴν θάλασσαν.

— Εὐγε κύλε μου, εὐγε, ἐφώνησεν ὁ μικρὸς Ἰακωβός πρὸς τὸ ζῶον τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ὕλακτοῦν πάντοτε διὰ φωνῆς πεπνιγμένης.

Τὰ ἰστία τοῦ Πιλγκρίν ἐξαλαρώθησαν ὑπὸ

τοῦ ἀνέμου καὶ τὸ πλοῖον ἔμεινε σχεδὸν ἀκίνητον εἰς ἀπόστασιν πενήτηντα περίπου μέτρων ἀπὸ τοῦ ναυαγίου. Ἡ λέμβος κατεβιβάσθη, καὶ ὁ πλοίαρχος Ἰλ, ὁ Ντίκ-Σάντ καὶ δύο ναῦται ἐπεβιβάσθησαν πάρχυτα. Ὁ κύων ὕλακται ἀκταπαύστως καὶ προσεπάθει νὰ κρατῆται εἰς τὰ τοιχώματα, ἀλλὰ πάντοτε ἐπιπτεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἦτο κατάδηλον ὅτι αἱ ὕλακαὶ δὲν διηθύνοντο πρὸς τοὺς ἐρχομένους, ἀλλὰ πρὸς τὸ πλοῖον, πρὸς ναύτας ἢ ἐπιβάτας ἐντὸς τοῦ πλοίου εὐρισκομένους βεβαίως.

— Μήπως εἶνε εἰς τὸ πλοῖον λοιπὸν ναυαγὸς τις ἐπιζῶν, ἠρώτησεν ἡ κυρία Βελντόν.

Ἡ λέμβος τοῦ Πιλγκρίν μετὰ κωπηλασίαν μικράν ἔστη πρὸ τοῦ ἀνεστραμμένου σκάφους.

Ἄλλ' αἰφνης ἡ στάσις τοῦ κυνὸς μετεβλήθη· τὰς ὕλακας, αἰτινες προσεκάλουν τοὺς σωτήρας εἰς βοήθειαν, διεδέχθησαν ὀρυγμοὶ μανιώδεις· βιασιότατη ὀργὴ ἐξήγειρε τὸ παράδοξον ζῶον.

— Τί ἔχει λοιπὸν ὁ σκύλος αὐτός, λέγει ὁ πλοίαρχος, ἐνῶ ἡ λέμβος παρέκαμπτε, ὅπως πλησίαση τὸ μέρος τοῦ καταστρώματος τὸ εὐρισκόμενον ἐπὶ τοῦ ὕδατος Ἐκ τοῦ Πιλγκρίν ὅμως παρετήρησεν ὅτι ἡ μανία τοῦ κυνὸς ἐξεδηλώθη ἐπὶ τῇ ἐμφάνεισι τοῦ Μαύρου ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐγκαταλιπόντος τὸ μάγειρον του. Μήπως ὁ κύων ἀνεγνώρισε τὸν μάγειρον ἦτο ἀπίθανον. Ὁ Μαύρος ὅμως τοῦ ὁποῖου αἱ ὀφρὺς συνεσπύθησαν ἐκύτταξε τὸν κύνα χωρὶς νὰ ἐκδηλώσῃ ἐκπληξίν τινα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐνδικίτημά του. Ἡ λέμβος διῆλθε τὴν πρῶμνην. Ὁ πίνας ἔφερε τὸ ὄνομα «Οὐάλντεκ». Οὐάλντεκ μόνον χωρὶς ὑποσημειώσιν τινα τοῦ ἡμετηρίου λιμένος. Ἀλλὰ ἐκ τῆς κατασκευῆς τοῦ

σκάφους, ἐκ τινων λεπτομερειῶν τὰς ὁποίας μόνον ναυτικὸς ἐννοεῖ, διὰ μόνου τοῦ βλέμματος ὁ πλοίαρχος Ἰλ ἐγνώρισεν ὅτι τὸ πλοῖον ἦτο Ἀμερικανικῆς κατασκευῆς. Καὶ τὸ ὄνομά του τὸ ἐβεβαίωσε. Τὸ σκάφος τοῦτο ἦτο λείψανον μεγάλου βρικίου πεντακοσίων περίπου τόννων. Εἰς τὴν πρῶραν τοῦ Οὐάλντεκ πλατεῖα ὀπῆ εἰδείκνυε τὴν θέσιν τῆς συγκρούσεως. Ἐνεκα δὲ τῆς ἀντροπῆς τοῦ σκάφους ἡ ὀπῆ αὕτη εὐρίσκετο τότε εἰς πέντε ἢ ἐξ ἑξ ἑκάστων ἀνωθεν τοῦ ὕδατος, ὅπερ ἐξήγειρε διατὶ τὸ βρικίον δὲν εἶχεν ἀκόμη βυθισθῆ. Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου ὁ πλοίαρχος ἐβλεπε καθ' ὅλην τὴν ἐκτασιν δὲν ἦτο οὐδεὶς.

Ὁ κύων ἐγκαταλείψας τὸ τοίχωμα ὠλισθήσεν εἰς τὴν κεντρικὴν ὀπῆν, καὶ ὕλακται ἐντὸς τοῦ κύτους ἐπανερχόμενος καὶ ἐπιστρέφων ἐπανειλημμένως.

— Τὸ ζῶον τοῦτο βεβαίως δὲν εἶνε μόνον ἐπὶ τοῦ πλοίου, παρετήρησεν ὁ Ντίκ-Σάντ.

— Ὅχι, ἀληθῶς, ἀπεκρίθη ὁ πλοίαρχος.

Ἡ λέμβος προσήγγισε κατὰ μήκος εἰς τὸ τοίχωμα τῆς ἀριστερᾶς τοῦ πλοίου ἦτο κατὰ τὸ ἡμισυ βεβυθι-

Τὸ ζῶον προσεχωρεῖ μετὰ κόπου πρὸς τὴν λέμβον.

σμένον. Ἐὰν ἡ θάλασσα δὲν ἦτο γαλιηνιαία τὸ Οὐάλντεκ θὰ ἐβυθίζετο ἀφελκτως ἐντὸς λεπτῶν τινων.

Ἡ γέφυρα τοῦ βρικίου ἦτο διεσκορπισμένη ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον. Δὲν ἔμειναν ἢ αἱ βάσεις τοῦ μεσοκίου καὶ τοῦ πρυμναίου ἴστου, τεθραυσμένον δὺς πόδας ἀνωθεν τῶν σιδηρῶν δακτυλίων. Ἐν τούτοις ὅσον δύναται νὰ ἐκταθῆ ἡ δρακίς οὐδὲν ναυάγιον ἐφαίνετο περὶ τοῦ Οὐάλντεκ, ὅπερ εἰδείκνυεν ὅτι ἡ καταστροφὴ ἐγένετο πρὸ ἡμερῶν. Ἐὰν τινες ἐπέζησαν μετὰ τὴν σύγκρουσιν, λέγει ὁ πλοίαρχος, ἀπίθανον πιθανώ-

τατα ἐκ τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης, διότι τὸ ὕδωρ εἰσῆλθεν εἰς τὴν τροφοδόχην. Ὡστε μόνον πτώματα θὰ ὑπάρχωσιν.

— Ὅχι, ὄχι, ἐφώναζεν ὁ Ντίκ-Σάντ, ὁ κύων δὲν θὰ ὑλάκτει οὕτω ὑπάρχουσιν ἀκόμη ζῶντες ἄνθρωποι.

Τὴν στιγμήν ταύτην ὑπακούων εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ δοκίμου ἐπέσεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκολύμβησε πρὸς τὴν λέμβον καταβάλλων πάσας τὰς ἐξηνητημένας δυνάμεις του. Τὸν ἐβοήθησαν εἰς τὴν ἀνάβασιν, ἔτρεξε μὲθ' ὁρμῆς ὄχι πρὸς τὸ τεμάχιον τοῦ ἄρτου τὸ ἠποῖον ὁ Ντίκ-Σάντ τοῦ ἔδωκεν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ξύλινον ἀγγεῖον τὸ περιέχον ὕδωρ γλυκῦ.

— Τὸ πτωχὸν ζῶον ἀποθνήσκει ἀπὸ δίψαν.

Ἡ λέμβος τότε ἐζήτησε κατάλληλον μέρος νὰ πλησιάσῃ, τὸ Οὐάλντεκ εὐκολώτερον, καὶ πρὸς τοῦτο ἀπεμακρύνθη μερικὸς βραχίονας τοῦ πλοίου. Ὁ κύων ἐνόμισεν ὅτι οἱ σωτῆρες ἀπεμακρύνοντο τοῦ πλοίου νομίζοντας ὅτι δὲν ὑπάρχει τι ἐπ' αὐτοῦ. Ἐσυρε τὸν Ντίκ-Σάντ ἀπὸ τὸ ἔνδυμά του καὶ ἐπανήρχισεν ὑλακτῶν γοερῶς. Τὸν ἐνόησαν. Αἱ κινήσεις τοῦ σώματός του ἦσαν τόσον κατάδηλοι ὅπως ἡ γλώσσα ἀνθρώπου. Ἡ λέμβος ἐπροχώρησε πάραυτα μέχρι τῆς κλίμακος τῆς ἀριστερᾶς. Ἐκεῖ οἱ δύο ναῦται συνίδεσαν στερεῶς τὴν λέμβον, ἐνῶ ὁ πλοίαρχος καὶ ὁ δοκίμος ἔθεσαν τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ πλοίου ταχύτοχρονως μετὰ τοῦ κυνός. Ἀνερρηχθήσαν μέχρι τῆς ὀπῆς μετὰ κόπου· διὰ ταύτης δὲ εἰσῆλθον εἰς τὸ ὑπόστρωμα. Τὸ ὑπόστρωμα κατὰ τὸ ἡμισυ πληρὲς ὕδατος δὲν περιεῖχεν οὐδὲν ἐμπόρευμα· τὸ δὲ ἔρμα τοῦ πλοίου, ἔρμα ἀπὸ ἄμμου, εἶχε συσσωρευθῆ πρὸς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ πλοίου.

— Οὐδεὶς ἐδῶ, λέγει ὁ πλοίαρχος.

— Οὐδεὶς, ἀπεκρίθη ὁ δοκίμος προχωρήσας μέχρι τοῦ βᾶθους τοῦ ὑποστρώματος.

Ἄλλ' ὁ κύων ὅστις ἦτο ἐπὶ τῆς γεφύρας ὑλάκτει πάντοτε καὶ ἐφαίνετο προκαλῶν ἐπιμόνως τὴν προσοχὴν τοῦ πλοίαρχου.

— Ἄς ἀναβῶμεν, εἶπεν ὁ πλοίαρχος εἰς τὸν δοκίμον. Καὶ οἱ δύο ἐφάνησαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ὁ κύων τρέχων πρὸς αὐτοὺς ἐζήτηε νὰ τοὺς φέρῃ πρὸς τὸν θαλάμον τοῦ κυβερνήτου. Τὸν ἠκολούθησαν.

Ἐκεῖ ἐν τῷ θαλάμῳ πέντε σώματα, πέντε πτώματα ἀναμφιβόλως, ἐκείντο ἐπὶ τοῦ σκινιδώματος. Εἰς τὸ ἄπλετον φῶς τῆς ἡμέρας, τὸ ἠποῖον εἰσῆρχετο κατὰ δέσμας ἀπὸ τοῦ φεγγίτου, ἐγνώρισαν τὰ πτώματα πέντε μαύρων. Ὁ Ντίκ-Σάντ τρέχων ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἄλλον ἠσθάνετο ὅτι οἱ δυστυχεῖς ἀνέπνεον ἀκόμη.

— Εἰς τὸ πλοῖον, εἰς τὸ πλοῖον, ἐφώναζεν ὁ πλοίαρχος Ἰλ.

Οἱ δύο ναῦται οἱ ὅποιοι ἐφρούρου τὴν λέμβον κληθέντες ἐβοήθησαν εἰς τὴν μεταφορὰν τῶν ναυαγῶν ἐκτὸς τοῦ θαλάμου· καὶ τοῦτο οὐχὶ ἄνευ κόπου.

Μετὰ τινα λεπτὰ οἱ πέντε μαύροι ἐκείντο ἐντὸς τῆς λέμβου χωρὶς οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν νὰ αἰσθάνηται ὅτι προσεπάθουν διὰ τὴν σωτηρίαν των. Σταγόνες τινὲς ποτοῦ ἀνακρωτικοῦ καὶ ὀλίγον ὕδωρ ἄροσερον μετὰ συνέσεως διδομένα ἠδύναντο ἴσως, νὰ τοὺς ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν ζωὴν.

Τὸ Πιλγκρίν ἔμενε πενήτηντα μέτρα ἀπὸ τοῦ ναυαγίου καὶ ἡ λέμβος ἐπλησίασε πάραυτα. Διὰ τροχαλίας ἀπὸ τῆς μεγάλης κεραίας ἐξηρητημένης καὶ καταβιβαζομένης εἰς τὴν λέμβον ἕκαστος τῶν μαύρων ἀνυψούμενος χωριστὰ ἐτίθετο εἰς τὸ καταστρωμα τοῦ πλοίου. Ὁ κύων τοὺς ἠκολούθησεν.

— Οἱ δυστυχεῖς, ἐφώναζεν ἡ κυρία Βελντόν, κρατηροῦσα τοὺς ναυαγούς ἀναισθήτους.

— Ζῶσι, κυρία Βελντόν, ζῶσι· θὰ τοὺς σώσωμεν· ἐφώναζεν ὁ Ντίκ-Σάντ.

— Τί συνέβη λοιπὸν εἰς αὐτούς; ἠρώτησεν ὁ ἐντομολόγος Βενέδικτος.

— Περιμείνατε μέχρις ὅτου ἡμιλήσωσιν, ἀπεκρίνατο ὁ πλοίαρχος Ἰλ, καὶ θὰ μᾶς διηγηθῶσιν τὴν ἱστορίαν των, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἄς τοῖς δώσωμεν ὕδωρ ἀναμεμιγμένον μετὰ σταγόνων ρουμίου. Ἐπειτα στρεφόμενος — Μαῦρε, ἐφώναζε.

Ἐπὶ τῇ ἐκφωνήσει τοῦ ὀνόματος τούτου ὁ κύων ἀνηγέρθη ἐντρομος, μὲ τὰς τρίχας ἠνωρωμένας καὶ τὸ στόμα ἀνοικτόν.

Ἐν τούτοις ὁ μάγειρος δὲν ἐφαίνετο.

«Μαῦρε», ἐπανέλαθεν ὁ πλοίαρχος, καὶ ὁ κύων ἔδειξε πάλιν σημεῖα ὑπερτάτης ὀργῆς.

Ὁ Μαῦρος ἀφῆκε τὸ μαγειρεῖον. Ἐφάνη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὅτι ὁ κύων ὤρμησεν εἰς τὸν λαϊμόν του.

Κτύπημα τοῦ πτύου δι' οὗ ἦτο ὠπλισμένος ὁ μάγειρος ἀπώθησε τὸ ζῶον, τὸ ὅποιον ναῦται τινες ἐπρόφθασαν νὰ κρατήσωσι.

— Μήπως γνωρίζετε τὸν κύνα τοῦτον, ἠρώτησεν ὁ πλοίαρχος τὸν μάγειρον.

— Ἐγὼ! ἀπήντησεν ὁ μάγειρος, δὲν τὸν εἶδον ποτέ.

Τοῦτο εἶνε παράδοξον . . . ! ἐψιθύρισεν ὁ Ντίκ-Σάντ.

(Ἐπεται συνέχεια)

[Κατὰ τὸν Ἰούλιον Βέρν]

ΚΟΡΥΦΟΔΟΥΣ Ο ΣΥΣΦΙΓΚΤΗΡ

Ὁ ὄφης οὗτος ἀνήκει εἰς τὸ γένος τῶν δεινρογαλῶν, τῶν κρινοτέρων ἀνιοβόλων ὄφειν καὶ βιοῖ ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ ἐνδικαιτῶμενος κατὰ προτίμησιν εἰς τὰ ἐλώδη μέρη. Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ

ὄφειος ἔρπει, ἀναρριχάται ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ εἰσχωρεῖ ἐν ταῖς οἰκίαις καταδιώκων τοὺς μῦς, τοὺς σκιοῦρους καὶ τὰ πτηνά. Καλεῖται δὲ συσφιγκτήρ, διότι συλλαμβάνων τὴν λείαν περιτυλίσσεται

ταύτην ὅπως ἀποπνίξῃ τὸ θῦμά του. Ὡς δεικνύται εἰς τὴν εἰκόνα, ἐν καὶ μόνον πτηνὸν δὲν ἀρκεῖ διὰ τὸ γεῦμά του, ἀλλ' ἐνῶ συγχρόνως κρατεῖ μεταξὺ τῶν σιαγόνων του ἐν θῦμα, γνωρίζει διὰ τῶν σκιρῶν τοῦ σώματός του καὶ τοῦ βάρους αὐτοῦ νὰ τηρῇ ἔτοιμα πρὸς καταβρόχθισιν καὶ ἕτερα δυστυχῆ ὄντα. Πλὴν τῶν πτηνῶν θηρεύει ἰχθῦς καὶ βατράχια.

Ὁ ὄφης οὗτος, ὅστις δυστυχῶς καταστρέφει πλεῖστα ὠφέλιμα πτηνά, θεωρεῖται ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ ὡς ὠφέλιμος, διότι καταδιώκει ἀμειλίχτως τοὺς ἰοβόλους κροταλίας ὄφεις.

N. X. A.

ΑΥΡΙΟΝ

Τ' αὔριον τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐν γένει τῶν Ἑλλήνων
Τὸ κοινὸν καὶ ἐθνικόν.

Ἄφελές τι τὸ φρονεῖτε; εἶνε πάροχον κινδύνων

Εἶνε πρόβλεπον κακῶν! . . .

«Αὔριον θὰ εἶπω τοῦτο!» «γράφω αὔριον ἔκείνο!»

«Κάμνω αὔριον τὸ ἄλλο!» «αὔριον αὐτὸ προτείνω!»

«Αὔριον» παντοῦ ἀκούεις, ὅπου ἴσως στραφῆς . . .

Καὶ ἀπλοῦν τι τὸ νομίζεις

Οὔτε κἀν ὑπολογίζεις

Ἡ φαντάζεσθαι ὁπόσους εἶν' ἀρχὴ καταστροφῆς.

Ἐως αὔριον ὁπόσαι περιστάσεις, εὐκαιρίαι

Ἄλλοιοῦντ' ἐπὶ τὰ χεῖρα, πρὶν εὐνοικαί! . . . μυσταί! . . .

Γίνοντ' ἐκπτώται μεγάλοι ἄνδρες αἰφνης κ' ὑπουργεῖα

Μεταβάλλοντα καὶ νέοι ἔρχονται προθυπουργοί . . .

Διαδέχοντ' ἄλλους ἄλλοι ὡς τοῦ Κράτους λειτουργοί . . .

Καὶ ληστεύονται, κενοῦνται ὅλα ἐθνικὰ ταμεῖα . . .

Καταστάσεις, ἐποθέσεις ὀμαλώταται, δεινοῦνται . . .

Ὡς καὶ πράξεις ὅσον οὐπω κυρωτέαι ἀκυροῦνται . . .

Ἐκ πολέμου λάμπ' εἰρήνη κ' ἐξ αὐτῆς πολέμον σκότος

Περὶβάλλει πάντα . . . Ποῖα ἀλλαγὴ τοῦ καθεστώτος! . . .

Ὅθεν ὡς ἀξίωμα σου ἔχε, φῆτε πρὸς τοῖς ἄλλοις:

Ὅτι δύνασαι νὰ κάμῃς σήμερον μὴ ἀναδάλῃς

Εἰς τὴν αὔριον! Ἐκ τούτου θέλεις ἢ συχνὰ κερδίσει

Ἡ τοῦλάχιστον σπανίως χάσει καὶ μετανοήσει.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΓΡΑΦΙΑ

(Συνέχεια· ἴδε σελ. 26)

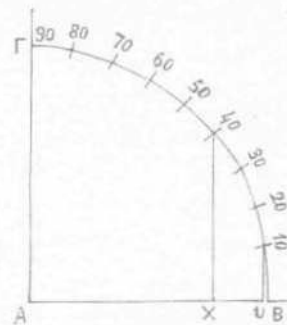
Ἄν ἐξετάσωμεν σφαιρῶν τινὰ παρατηροῦμεν ὅτι αἱ γραμμαὶ τοῦ Πλάτους (1) ἢ ὡς γενικῶς ὀνομαζόνται οἱ παράλληλοι ἀπέχουσι πάντες ἐξ ἴσου ἀπ' ἀλλήλων καὶ εἶνε παράλληλοι πρὸς τὸν Ἰσημερινόν. Τρεῖς ἢ τέσσαρες παράλληλοι ἀρκοῦσι πρὸς κατασκευὴν οἰουδήποτε πίνακος. Παραδείγμ. χάριν, ἂν πρόκειται νὰ σχεδιασθῶμεν τὴν Αὐστραλίαν παρατηροῦμεν ὅτι ὁ 10ος, 20ος, 30ος καὶ 40ος νότιοι παράλληλοι, περιλαμβάνουσιν ἅπασαν τὴν ἔκτασιν αὐτῆς ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον καὶ ὅτι αἱ γραμμαὶ τοῦ Μήκους ἢ Μεσημβρινοὶ τῶν 115°, 125°, 135°, 145° καὶ 155° περιέχουσι τὴν ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δύσιν ἔκτασιν αὐτῆς, ἐπομένως ἀρκοῦσιν οὗτοι, ὅπως ἐπὶ τοῦ δικτύου αὐτῶν σχεδιασθῶμεν τὴν Αὐστραλίαν.

Πρὸς κατασκευὴν τῶν παραλλήλων χαράσσομεν κατὰ πρῶτον ὅσον τὸ δυνατόν κατὰ τὸ μέσον τοῦ πίνακος τὸν κεντρικὸν μεσημβρινόν, ὅστις ἐν τῷ πίνακι τῆς Αὐστραλίας εἶνε ὁ τῆς 135ης μοίρας τοῦ ἀνατολικοῦ Μήκους. Ὁ μεσημβρινὸς οὗτος πρέπει νὰ εἶνε κάθετος. Ἄγομεν τὴν γραμμὴν αβ ἧτοι τὸν 10ον νότιον

παράλληλον κάθετον ἐπὶ τοῦ κεντρικοῦ μεσημβρινοῦ ἐκ τοῦ γ ἀναχωροῦντες σημειοῦμεν κατ' ἴσας ἀποστάσεις (κατὰ τὴν ἔκτασιν ἣν θέλομεν νὰ ἔχη ὁ πίναξ) τὰ σημεῖα δ, ε, ζ, καὶ διὰ τῶν σημείων τούτων ἄγομεν τοὺς 20ον, 30ον, καὶ 40ον νοτίους παραλλήλους.

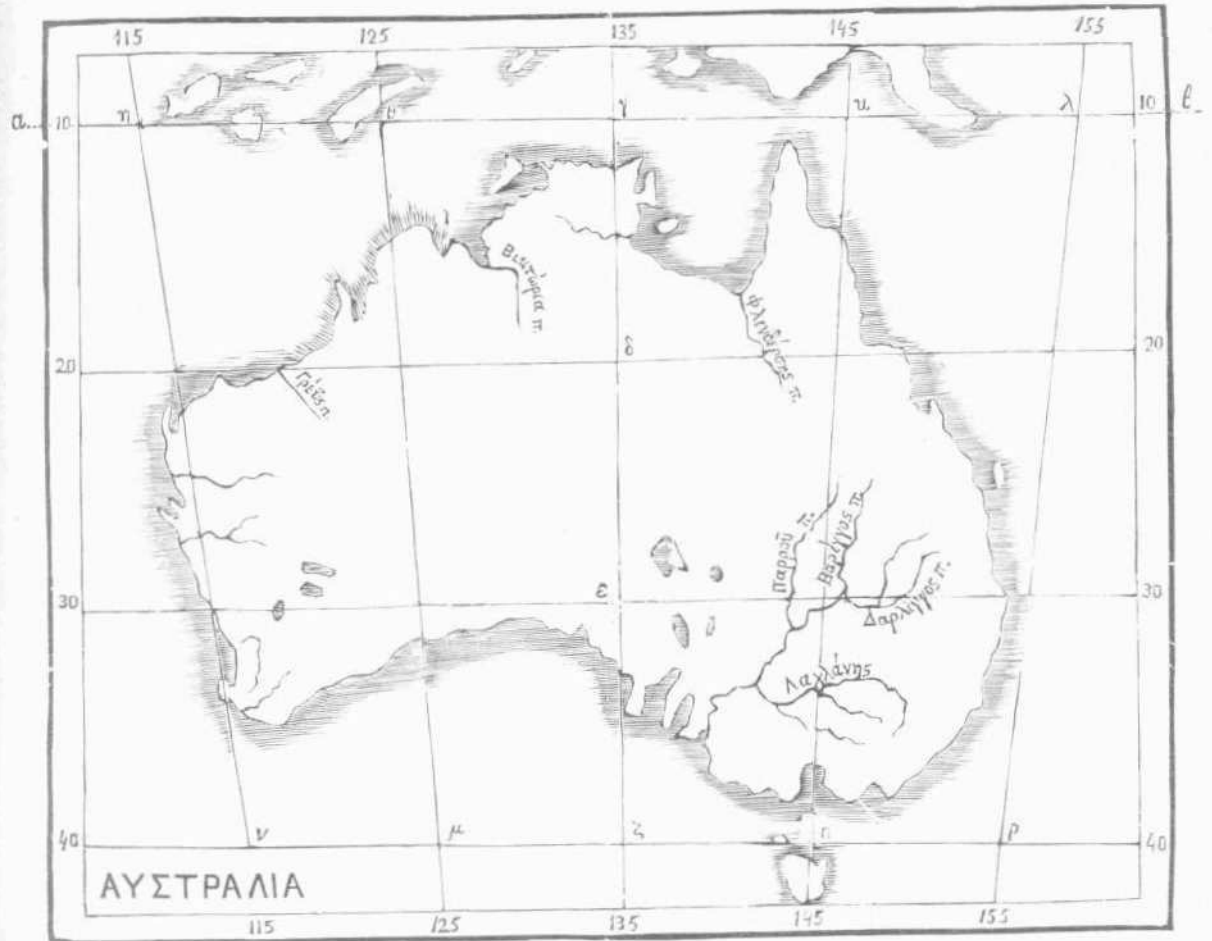
Κατασκευὴ τῶν μεσημβρινῶν. Ἄν παρατηρήσωμεν ἐπὶ σφαίρας τινός, βλέπομεν ὅτι ἡ μεταξὺ δύο παραλλήλων διάστασις εἶνε πανταχοῦ ἴση, ἡ δὲ μεταξὺ δύο μεσημβρινῶν ἐλαττοῦται βαθμηδὸν καθ' ὅσον οὗτοι προχωροῦσιν ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους, ὅπου ἡ διάστασις αὐτῶν καταστᾶ εἰς τὸ μηδέν, διότι ἐκεῖ πάντες οἱ μεσημβρινοὶ συναντῶνται εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον. Ἡ ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ διάστασις τῶν μεσημβρινῶν ἀπ' ἀλλήλων εἶνε τοσαύτη, ὅση εἶνε καὶ ἡ διάστασις ἡ χωρίζουσα δύο οἰουδήποτε παραλλήλους. Διὰ νὰ εὐρίσκωμεν τὴν βαθμιαίαν καὶ ἀνάλογον ἐλαττωσιν τῆς διαστάσεως ταύτης, μεταξὺ τῶν μεσημβρινῶν ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους, προβαίνομεν ὡς ἐξῆς :

Ἐστω ἡ γραμμὴ AB τοῦ σχήματος 1, ἧτις

Σχῆμα 1.

παριστᾶ τὴν διάστασιν τὴν ὑπάρχουσαν κατὰ τὸν Ἰσημερινόν μεταξὺ τῶν δύο μεσημβρινῶν, ἢ ὕπερ τὸ αὐτὸ μεταξὺ τῶν δύο παραλλήλων ὡς μεταξὺ γδ, δε καὶ εζ (ἴδε πίνακα Αὐστραλίας). Ἄγομεν ΑΓ κάθετως ἐπὶ τῆς AB καὶ

ἀπὸ τοῦ Α με ἀκτῖνα ἴσην πρὸς τὸ AB περιγράφομεν τὸ τόξον ΒΓ. Τὸ ΑΓ εἶνε κατὰ συνέπειαν ἴσον πρὸς τὸ AB, τὸ δὲ ΑΒΓ εἶνε τὸ τέταρτον τῆς σφαίρας. Τὸ Α παριστᾶ τὸ κέντρον τῆς γῆς, τὸ Β τὸν Ἰσημερινόν, τὸ Γ τὸν πόλον καὶ τὸ τόξον ΓΒ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφανείαν τῆς γῆς, ἧτις ἀποτελεῖται ἐξ 90° ἀπὸ τοῦ Β μέχρι τοῦ Γ. Διακροῦμεν τὸ τόξον ΒΓ εἰς 9 ἴσα μέρη ἀριθμοῦντες αὐτὰ 10° 20° 30° 40° 50° 60° 70° 80° 90°. Ἐν τῷ πίνακι τῆς Αὐστραλίας οἱ ἄκροι παράλληλοι εἶνε ὁ 10° καὶ 40° ΝΠ. Διὰ νὰ εὐρωμεν τὴν διάστασιν τῶν μεσημβρινῶν ἐπὶ τῶν δύο τούτων ἄκρων παραλλήλων, ἄγομεν ἀπὸ τῆς 10° καὶ 40° τοῦ σχήματος 1 τὰς καθέτους 10° καὶ 40° X ἐπὶ τῆς AB καὶ παραλλήλους πρὸς τὴν ΑΓ. Ἡ Αx εἶνε ἡ διάστασις τὴν ὅποιαν σημειοῦμεν ἐπὶ τοῦ 10° παραλλήλου ἐκατέρωθεν τοῦ κεντρικοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ πίνακος τῆς Αὐστρα-

λίας, ἀπὸ τοῦ γ εἰς τὸ θ καὶ ἀπὸ τοῦ θ εἰς τὸ η, ἀπὸ τοῦ γ εἰς τὸ κ καὶ ἀπὸ τοῦ κ εἰς τὸ λ καὶ οὕτω ἔχομεν τὰ σημεῖα διὰ τῶν ὁποίων θὰ διέλθωσιν οἱ μεσημβρινοὶ 115°, 125°, 145° καὶ 155°. Τώρα πρέπει νὰ εὐρωμεν καὶ τὰ σημεῖα τοῦ 40° παραλλήλου, δι' ὧν θὰ διέλθωσιν οἱ αὐτοὶ μεσημβρινοὶ. Τὰ σημεῖα ταῦτα προσδιορίζομεν διὰ τοῦ σχήματος 1, οὕτως ἡ γραμμὴ Αx, δεικνύει τὴν ἐπὶ τοῦ 40° παραλλήλου διάστασιν τῶν μεσημβρινῶν, ἧτοι πρὸς ἀριστερὰν τοῦ ἐπὶ τοῦ κεντρικοῦ μεσημβρινοῦ ζ σημειοῦμεν μ καὶ μετὰ τοῦτο εἰς ἴσην διάστασιν ν' πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ π καὶ εἶτα τὸ ρ. Ἐνώνομεν θμ, ην, κπ καὶ χρ. Αἱ γραμμαὶ αὗται εἶνε οἱ ζητούμενοι μεσημβρινοὶ. Τέλος χαράσσομεν τὸ τετράγωνον γείσον τοῦ πίνακος καὶ οὕτως ἔχομεν τετελεσμένην τὴν προβολήν.

(Ἐπεται συνέχεια)

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΝΑΔΗΣ

(1) Πλάτος χώρας τινός λέγεται ἡ κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἀπόστασις αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, κειμένης εἴτε πρὸς βορρᾶν ἢ πρὸς νότον τούτου. Ἡ ἀπόστασις αὕτη σημειοῦται κατὰ μοίρας (°), λεπτὰ (') καὶ δευτέρα ("). Ἄν ἡ χώρα κείνη ἐν τῷ βορείῳ ἡμισφαιρίῳ λέγεται ὅτι ἔχει βόρειον πλάτος, ἂν ἐν τῷ νοτίῳ νότιον, προσεπισημιοῦται δὲ τὸ μὲν βόρειον Β.Π. τὸ δὲ νότιον Ν.Π. Αἱ παρὰ τοὺς πόλους χώραι κείνται εἰς ὑψηλότερα πλάτη, αἱ παρὰ τὸν Ἰσημερινόν εἰς κατώτερα, αἱ δὲ ἐν ταῖς εὐκράτοις ζώναις εἰς μεσαῖα.

Μήκος δὲ λέγεται ἡ ἀπόστασις χώρας τινός πρὸς ἀνατολὰς ἢ δυσμὰς σημείου τινός κατὰ συνθήκην παραδεδεγμένου. Οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι ὡς τοιοῦτον τὸ ἐν Γρηνοῦνσίῳ (Γρηνοῦσι) παρὰ τὸ Λονδίνον βρασιλικὸν ἄστεροσκοπεῖον, οἱ Γάλλοι τοὺς Παρισίους καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ τὴν Βασιλευσίναν. Οἱ ὅσοι Μήκος καὶ Πλάτος προήλθον ἐκ τῆς δοξασιᾶς τῶν ἀρχαίων, οἵτινες ἐνόμιζον ὅτι ἡ γῆ ἦτο μακροτέρα ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς (Μήκος), ἢ ἐκ βορρᾶ πρὸς νότον (Πλάτος). Σημιοῦται δὲ τὸ μὲν ἀνατολικὸν Μήκος ΜΑ, τὸ δὲ δυτικὸν ΜΔ.

ΜΥΡΜΗΚΩΝ ΕΠΙΚΗΔΕΙΑ ΕΘΙΜΑ

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν μυρμηκῶν διαθέτουσι μετὰ μεγίστης φροντίδος τοὺς νεκροὺς αὐτῶν. Καὶ βεβαίως πρὸς τοῦτο ἐξαναγκάζονται ἐκ λόγων ὑγείας· συγγραφεὺς τις ὁ Μάκ Κούκ λέγει ὅτι οὐδὲν εἶναι περιεργότερον τῶν ἐπικηδείων ἐθιμῶν τῶν μυρμηκῶν. «Ὅλα τὰ εἶδη, λέγει, τὰ ὑποῖα ἐμελέτησα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον φέρονται πρὸς τοὺς νεκροὺς· ἐὰν ἀνήκωσιν εἰς τὴν μυρμηκίαν των θάπτουσι τούτους μετὰ τινος σεβασμοῦ ἐὰν εἶναι ξένοι ἀφαιροῦσιν ἐξ αὐτῶν πρῶτον ὅλους τοὺς χυμοὺς καὶ μετὰ τοῦτο τοὺς ἀποθέτουσιν εἰς τι κοινοτάφιον. Δὲν κατῴρθωσα νὰ ἴδω κοιμητήρια μυρμηκῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς μηδὲ νὰ παρατηρήσω τὰς κηδεῖας αὐτῶν· εἰς τὰς τεχνητὰς ὁμῶς μυρμηκίαις μου πολλάκις μοὶ ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ ἐξετάσω τὸ πρᾶγμα· ἰδοὺ ἐν παραδείγματι τὸ ὑποῖον παρατήρησα ἐν τῇ πρώτῃ μυρμηκίᾳ· ὁκτὼ ξένοι μύρμηκες, τοὺς ὁποίους εἰσήγαγον εἰς ταύτην, κατεκόπησαν εἰς τεμάχια ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ μυρμηκῶν. Κατ' ἀρχὰς οἱ μύρμηκες ἐγκατέλειψαν τὰ τεμάχια ἀλλὰ μετ' ὀλίγον συνήθροισαν ταῦτα καὶ τὰ ἔφερον περὶ τῆς μυρμηκίαις· τὴν ἐπαύριον ἐξηκολούθησαν τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ ἄλλας τρεῖς ἡμέρας· τοῦτο δὲ προήρχετο ἐκ τῆς δυσκολίας, εἰς ἣν εὐρίσκοντο μὴ δυνάμενοι ἐν τῇ τεχνητῇ μυρμηκίᾳ νὰ εὕρωσιν ἀπομεμακρυσμένον τι μέρος ὅπως θάψωσι τὰ λείψανα, ἐπέμενον ὁμῶς νὰ ἐπιτύχωσι καὶ οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ἐρεῦνας των. Φκίνεται ὅτι ἀνεγνώρισαν ὅτι εὐρίσκοντο κεκλεισμένοι ἐν περιωρισμένῳ χώρῳ. Ἐπὶ τέλους εὗρον μικρὰν κοιλότητα εἰς τὰ τοιχώματα τῆς ὑάλου καὶ ἐν ταύτῃ ἔθεσαν μέρος τῶν πτωμάτων καὶ τὰ λοιπὰ εἰς τὰς ῥωγμάς τῆς ὑάλου τῆς μυρμηκίαις, ἔκτοτε τὸ μέρος τοῦτο κατέστη τὸ κοιμητήριον· αἱ ὀπαί, αἱ ῥωγμαὶ καὶ αἱ γωνίαι ἐχρησίμευσαν ὡς τάφοι· τὰ πτώματα ὁμῶς ἔμενον ἀκαλύπτα, καὶ διὰ τοῦτο φκίνεται οἱ ἐπιζῶντες οὐδέποτε ἰθεώρησαν τὸ μέρος τοῦτο ὡς δριστικὸν κοιμητήριον, ἀλλὰ

πάντοτε πρὸ τοῦ νὰ φέρισιν νεκρὸν τινὰ μέχρις αὐτοῦ περιέφερον αὐτὸν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ἀναζητοῦντες κατάλληλον χώρον πρὸς ταφὴν· καὶ ἐν ταῖς μυρμηκίαις, τὰς ὁποίας εἶχον τοποθετήσῃ εἰς φιάλας ὑκλίνους, παρατήρησα ὅτι τόσος ἦτο ὁ πόθος τῶν μυρμηκῶν ὅπως ἐναποθέσωσι τοὺς νεκροὺς των ἐκτὸς τῆς μυρμηκίαις, ὥστε ἀνεργιχῶντο τὰ ὀλισθηρὰ τοιχώματα τῆς φιάλης μέχρι τοῦ στομίου φορτωμένοι τὸ λείψανον ἐνὸς τῶν ὁμοίων των· οὐδέποτε δ' ἄλλοτε ἀνελάμβανον τὸ δυσχερὲς τοῦτο ἔργον, εἰ μὴ ὅτε ἐπρόκειτο νὰ θάψωσι τινὰ· ἀλλ' ὅπως οἱ μύρμηκες τῆς ἄλλης τεχνητῆς μυρμηκίαις καὶ οὗτοι ἐνόησαν τὴν θέσιν των καὶ παρεδέχθησαν ὡς κοιμητήριον ἄκραν τινὰ τῆς βάσεως τῆς φιάλης τὴν μᾶλλον ἀπέχουσαν τῆς εἰσόδου τῆς μυρμηκίαις αὐτῶν καὶ ἐκεῖ ἐγκατέστησαν τὸ κοιμητήριόν των. Περιεργότερον ἔθιμον κηδεῖας ἔχουσιν οἱ αἰμοχαρεῖς μύρμηκες, οὗτοι ἐκστρατεύουσι κατὰ τῶν μυρμηκῶν ἄλλων εἰδῶν μυρμηκῶν· πρὸ τοῦ νὰ γίνωσι κύριοι τῆς ξένης μυρμηκίαις, ἐννοεῖται φρικώδης συνάπτεται μάχη, καὶ πολλοὶ νεκροὶ πίπτουσιν ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν. Μετὰ τὴν νίκην οἱ αἰμοχαρεῖς μύρμηκες, γενόμενοι κύριοι τῆς μυρμηκίαις, ἀποχωρίζουσι τὰ πτώματα τῶν πεσόντων ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἠττηθέντων· οὐδέποτε δ' ἀναμιγνύουσι ταῦτα μετὰ τῶν πτωμάτων τῶν δούλων πρὸς τοῦτο ὁμοιάζουσι τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἐν τοῖς νεκροταφείοις δρίζουσι θέσεις κεχωρισμένας τῶν πλουσίων καὶ εὐγενῶν ἀπὸ τὰς τῶν πτωχῶν καὶ ταπεινῶν. Τὰ μέχρι τοῦδε περιγραφέντα βεβαίως δὲν δεικνύουσι πλήρη κηδεῖαν, ἔχομεν ὁμῶς παραδείγματα μυρμηκῶν τινῶν τῆς Αὐστραλίας, οἵτινες συνειθίζουσι νὰ ἐνταφιάζωσι τοὺς νεκροὺς· ἰδοὺ πῶς ἡ Κυρία Οὐτων περιγράφει τοιοῦτόν τι γεγονός. «Ἡμέραν τινὰ ἐφόνευσαν μύρμηκες τινὰς ἐκ τινος μυρμηκίαις· ἐπανεληθούσα μετὰ ἡμίσειαν ὥραν εἰς τὸν τόπον τοῦ φόνου παρατήρησα πληθύν μύρ-

μηκῶν περὶ τῶν πτωμάτων, καὶ παρέμεινα ἐξέταζουσα αὐτοὺς. Τότε εἶδον τέσσαρας ἢ πέντε ἀπομακρυνθέντας τῆς ομάδος καὶ διευθύνθέντας πρὸς μικρὸν ὕψωμα, ἐν ᾧ εὐρίσκειτο ἡ μυρμηκία· οὗτοι εἰσῆλθον καὶ ἀνεφάνησαν ἐκ νέου ἀκολουθούμενοι ὑπὸ πολυαριθμοῦ συνοδείας βαδίζούσης στοιχηθὸν ἀνὰ δύο. Ἄμα ἡ συνοδεία ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος, ἐν ᾧ εὐρίσκοντο τὰ πτώματα, οἱ ἀποτελοῦντες ταύτην ἐσταμάτησαν ἐπὶ τινὰ λεπτὰ· μεθ' ὃ, ἀναλαβόντες τὸ πτώμα τῶν συναδέλφων των, ἐτέθησαν εἰς κίνησιν βαδίζοντες ἀνὰ δύο· ἐν ζευγος ἔφερε τὸν νεκρὸν, εἶποντο δύο, τρίτον ζευγος ἔφερε νεκρὸν, εἶποντο δύο καὶ οὕτω καθεξῆς· κατὰ τὴν τάξιν ταύτην ὑπελόγησα τεσσαράκοντα ζεύγη, μεθ' ἃ ἠκολούθουν ἀτάκτως περὶ τοὺς διακοσίους μύρμηκες. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν οἱ νεκροφόροι ἴσταντο καὶ παρέδιδον τὸ πτώμα εἰς τὸ ἐπόμενον ζεύγος, οἱ ἅποιοι καὶ τὸ ἀνελάμβανον. Οὕτως ἔφθασαν εἰς ἀμμάδες μέρος παρά τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκεῖ ἀνέσκαψαν τάφους δι' ἐν ἑκαστῶν τῶν πτωμάτων, ἐν οἷς ἔθεσαν τὰ λείψανα καὶ ἐκάλυψαν ταῦτα διὰ γῆς· συνέβη μάλιστα καὶ γεγονός τι, καθιστῶν ἔτι σπουδαιότερον τὸ πρᾶγμα. Μύρμηκες τινες, καθ' ἣν στιγμὴν ἀνεσκάπτοντο οἱ τάφοι, ἠθέλησαν φεύγον-

τες νὰ ἀποφύγωσι τὴν ἐργασίαν ταύτην· οὗτοι συνελήφθησαν, βίβω ὠδηγήθησαν εἰς τὸ μέρος, ἐφονεύθησαν καὶ ἐρρίφθησαν ὅλοι ὁμοῦ εἰς κοινὸν τάφον. Καὶ ἄλλος τις παρατηρητής, ὁ ἱερεὺς Οὐάιτ, ἐπιθεδαίω τὴν μαρτυρίαν τῆς κυρίας Οὐτων διὰ τῶν ἐξῆς ἰδίων παρατηρήσεων. «Εἶδον, λέγει, τοὺς μικροὺς τούτους νεκροφόρους φέροντας τοὺς νεκροὺς διὰ τῶν σιαγόνων. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτό τις, ὅστις ἐνησχολεῖτο νὰ θάψῃ ἐν πτώματι πρᾶγματι ἡ ταφὴ δὲν ἦτο εὐκόλον ἔργον, διότι οἱ μύρμηκες εἶχον ἐκλιθεῖ ὡς κοιμητήριον τὰς μικρὰς ἐξοχὰς, τὰς ἀνωθεν τῆς τεχνητῆς μυρμηκίαις, καὶ τῶν ὁποίων αἱ πλευραὶ ἦσαν σχεδὸν κάθετοι. Ἐν τούτοις δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγκαταλείψωσι τοὺς νεκροὺς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς φωλεᾶς, καὶ οὐδέποτε παρέλειπον νὰ θάψωσι τοὺς νεκροὺς εἰς ἐξωτερικὰ κοιμητήρια. Ἡμέραν τινὰ ἐν τινὶ μυρμηκίᾳ διέκρινα ὑπόγειον κοιμητήριον· καθ' ἣν στιγμὴν οἱ μύρμηκες ἔθαπτον τοὺς νεκροὺς των καλύπτοντες αὐτοὺς διὰ κόνεως, εἰς μύρμηκας, ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν νεκρὸν βεβαίως φερόμενος, ἤθελε νὰ ἐκθάψῃ τινὰ, ἀλλὰ ἠμποδίζετο ὑπὸ τῶν νεκροθαπτῶν· τὸ κοιμητήριον ἐσχημάτιζε παμμείγιστον κοινοτάφιον ἐντελῶς κεκαλυμμένον, ὡς καὶ ἡ πρὸς αὐτὸ φέρουσα ὁδός.»

N. X. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΔΗΣ

ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

— Ἄ μὴ προσήκει μὴτ' ἄκουε μὴθ' ὄρα.

— Γνωμαὶ ἀμείνους εἰσὶ τῶν γεραιτέρων.

— Χάριν λαβὼν μέμνησο, καὶ δοὺς ἐπιλάθου.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΛΥΣΙΝ

Διὰ τὴν Α' τοῦ Ἑλλ. Σχολείου.

20. Πόσον τιμῶνται 24 μέτρα καὶ 5 πλάμι ὑφάσματος τινος ἐὰν ἡ τιμὴ τοῦ μέτρου εἴνε 37 δραχμαὶ καὶ 32 λεπτά;

21. Ἀνταλλάσσομεν 12 πήχεις ὑφάσματος ἀντὶ 15 ἄλλου κατωτέρας ποιότητος. Εἰς πῆχυς τῆς δευτέρας ποιότητος μὲ πόσον τῆς πρώτης ἀντιστοιχεῖ;

Διὰ τὴν Β' τοῦ Ἑλλ. Σχολείου.

22. Αἱ ἡλικίαι δύο ἀνθρώπων εἴνε ὡς 2 : 5 γνωστοῦ ὄντος ὅτι ἡ ἡλικία τοῦ πρώτου εἴνε 20 ἐτῶν, ποία εἴνε ἡ ἡλικία τοῦ δευτέρου;

23. Ποῖον εἴνε τὸ εἰκοστὸν τέταρτον τῶν 130 ταλήρων καὶ 4 δραχμῶν;

Διὰ τὴν Γ' τοῦ Ἑλλ. Σχολείου.

24. Ἐπλήρωσέ τις 7236 δραχ. διὰ χρέος ἐξ 6480 δρ. τὸ ὅποιον ἔμεινε $2\frac{1}{2}$ ἔτη πλέον τῆς προθεσμίας· πόσον τοῖς ἑκατὸν ἐπλήρωσε;

Διὰ τὴν Α' τοῦ Γυμνασίου.

25. Ἐπλήρωσέ τις διὰ χρέος τὸ ὅποιον ἔμεινε 205 ἡμέρας πλέον τῆς προθεσμίας κεφάλαιον καὶ τόκους πρὸς $6\frac{0}{10}$ 2428 δραχ. πόσον ἦτο τὸ χρέος;

Διὰ τὴν Β' τοῦ Γυμνασίου.

26. Πατήρ τις ὑπεσχέθη εἰς τὸν υἱὸν του νὰ τῷ διδῆ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὅταν μνηθάνῃ τὰ μαθήματά του 50 λεπτά, ὅταν ὁμως δὲν μελετᾷ νὰ διδῆ αὐτὸς πρὸς τὸν πατέρα του 80 λεπτά (καθ' ἑκάστην). ἔλαβε δὲ ὁ υἱὸς του εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς 7,20 πόντας ἡμέρας ἐμελέτησε καὶ πόσας δὲν ἐμελέτησεν;

27. Μαθητὴς τις ἔγραψε πρὸς τὸν πατέρα του ὅτι ἐκ τῶν χρημάτων τὰ ὅποια τῷ ἔδωκε διὰ νὰ σπουδάσῃ ἔδαπάνη $\frac{1}{8}$ τὸν μῆ-

να δι' ἐνοίκιον καὶ τροφήν, $\frac{1}{20}$ τὸν μῆνα διὰ βιβλία καὶ πλυστικά· μετὰ πέντε μῆνας τῷ ἔμειναν μόνον 50 δραχμαὶ· εἰς τὸ τέλος δὲ τοῦ ἔτους εὑρέθη χρεωμένος 40 δραχ. περισσότερον

τῶν ὅσων τῷ εἶχε δώσει ὁ πατήρ του. Πόσα τῷ εἶχε δώσει ὁ πατήρ του; πόσα ἔδαπάνη κατὰ μῆνα;

Διὰ τὴν Γ' τοῦ Γυμνασίου.

28. Ἡ ἐπιφάνεια ἑνὸς ὀρθογωνίου εἴνε 960 τετρ. πόδ. ἡ βᾶσις αὐτοῦ εἴνε 16 πόδας μεγαλειτέρα τοῦ ὕψους· πόσους πόδας ἔχει ἑκάστη πλευρὰ τοῦ ὀρθογωνίου;

29. Ἡ ὑποτείνουσα ἑνὸς ὀρθογωνίου τριγώνου εἴνε 6 πόδας μεγαλειτέρα μιᾶς τῶν καθέτων καὶ τρεῖς τῆς ἄλλης· πόσους πόδας ἔχει ἑκάστη πλευρὰ τοῦ ὀρθογωνίου τριγώνου;

30. Διήνυσέ τις 105 μίλια καὶ εὑρίσκει ὅτι ἀν διήνυε δύο μίλια ὀλιγώτερα τὴν ἡμέραν ἤθελε κάμει 6 ἡμέρας περισσότερον· ποία ἡ ταχύτης αὐτοῦ;

31. Νὰ μερισθῇ ὁ ἀριθμὸς 49 εἰς δύο μέρη τοιαῦτα ὥστε ἐὰν τὸ μεγαλειτερον διαιρηθῇ διὰ τοῦ μικροτέρου καὶ ἀντιστρόφως τὸ μικροτερον διὰ τοῦ μεγαλειτέρου, τὰ πηλίκια αὐτῶν θὰ ἀναλογουὶν 16 : 9.

Διὰ τὴν Δ' τοῦ Γυμνασίου.

23. Ἡ ἀκτὴς τῆς βάσεως κώνου εἴνε 3πη· τὸ δὲ ὕψος αὐτοῦ 4πη· ποία εἴνε ἡ κυρτὴ αὐτοῦ ἐπιφάνεια;

ΠΑΙΓΝΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

Ὀπτικὴ ἀπάτη. Ποία ἐκ τῶν δύο ὀριζοντίων γραμμῶν εἴνε ἡ μεγαλειτέρα. *Α* καὶ φαίνεται ἡ πρώτη ὡς μεγαλειτέρα μετὰ καταμέτρησιν αὐτῶν ὁμως ἀποδεικνύεται ὅτι εἴσιν ἴσαι.